Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie
Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company

....II Oost-Azië: kaarten, plattegronden en topografische tekeningen, 1590-1860 / II East Asia: maps, plans and topographical drawings, 1590-1860

72....Cambodja / Cambodia

72-73 . . [Anoniem / Anonymous], 1644 :
Slach voor ponumpingh / gehouden den 12:en Junij op sondach van den dageraedt / tot savonts ten 5 uijren In't Jaer 1644.
Battle off Phnom Penh / fought on the 12th of June on Sunday from dawn / till five o'clock in the evening In the Year 1644.

72 . . . . [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
De Rivier van Cambodia / Afgeteijckent Na Een Spaenshe Teijckeninghe.
The River of Camdodia / Copied From A Spanish Drawing.

74 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
Eauweck. / Hooft Stadt van / Cambodia.
Lovek [Oudong]. / Capital of / Cambodia.

74 . . . . [Johannes Vingboons, 1662-1663] :
De logie op Lawec.
The settlement at Lovek.

75.....Vietnam, zuidkust van China tot Macao / south coast of China to Macau

75 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1650-1700] :
[Kaart van de kusten van Champa en Cochinchina].
[Chart of the coasts of Champa and Cochin-China].

76 . . . . [Anoniem / Anonymous, ca. / c. 1665) :
[Kaart van de Zuid-Chinese Zee].
[Chart of the South China Sea].

77 . . . . Joan Blaeu, 1663 :
[Kaart van het noordelijke deel van de Zuid-Chinese Zee met de Golf van Tonkin].
[Chart of the the northern part of the South China Sea and the Gulf of Tonkin].

77 . . . . [Caspar Schmalkalden, 1648-1650] :
Hainan.

78 . . . . [Anoniem, / Anonymous, ca. / c. 1665] :
[Kaart van de kusten van Champa en Cochinchina].
[Chart of the coasts of Champa and Cochin-China].

79 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
[Kaart van de kust van Champa].
[Chart of the coast of Champa].

79 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
[Kaart van de kust van Cochinchina].
[Chart of the coast of Cochin-China].

80 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :
[Kaart van de Golf van Tonkin met de noordkust van Quinam en het eiland Hainan].
[Chart of the Gulf of Tonkin with the north coast of Quinam and the island of Hainan].

80 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
[Kaart van de kust van Tonkin].
[Chart of the coast of Tonkin].

81 . . . . [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
[Kaart van de Golf van Tonkin met de noordkust van Quinam en het eiland Hainan].
[Chart of the Gulf of Tonkin with the north coast of Quinam and the island of Hainan].

81 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
[Kaart van het eiland Hainan].
[Chart of the island of Hainan].

82 . . . . Franchoys Jacobs, 1639 :
Het Coonincrijck van Tonquyn [...].
The Kingdom of Tonkin [...].

83 . . . . [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
[Kaart van de Golf van Tonkin en een deel van de zuidkust van China].
[Chart of the Gulf of Tonkin and part of the south coast of China].

84-85 . . [Anoniem / Anonymous, ca. / c. 1700] :
[Kaart van het noordelijke deel van de Zuid-Chinese Zee met de Golf van Tonkin en de zuidkust van China].
[Chart of the the northern part of the South China Sea with the Gulf of Tonkin and the south coast of China].

Deel 2.2 / Part 2.2

86-87 . . [Gerrit de Haan, 1760] :
[Bogt Tonquin].
[The Gulf of Tonkin].

88 . . . . [Anoniem / Anonymous, ca. / c. 1665] :
[Kaart van het eiland Hainan en de zuidkust van China bij Kanton].
[Chart of the island of hainan and the south coast of China near Canton].

89 . . . . [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
[Kaart van de monding van de Parelrivier].
[Chart of the mouth of the Pearl River].

90 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :
[Kaart van de monding van de Parelrivier].
[Chart of the mouth of the Pearl River].

91 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1730-1750] :
[Kaart van de monding van de Parelrivier].
[Chart of the mouth of the Pearl River].

92-93 . . [Gerrit de Haan, 1760] :
[Ladronische Eijlanden en de Rev: van Canton].
[Wanshan Islands and the River of Canton].

94 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1772-1779] :
[Kaart van de eilanden voor de monding van de Parelrivier].
[Chart of the islands at the mouth of the Pearl River].

94 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1772-1779] :
[Kaart van de eilanden voor de monding van de Parelrivier].
[Chart of the islands at the mouth of the Pearl River].

95....Macao en Kanton / Macau and Canton

95 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :
Platte Grondt van de Stadt Macao.
Plan of the City of Macau.

96 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :
Macao.
Macau.

97 . . . . [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
[Plattegrond in opstand van Macao].
[Elevation plan of Macao].

97 . . . . [Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :
De Stadt Macao.
The City of Macau.

98 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1752-1757] :
Gezigt van / Macao, van / Casabranca / komende.
View of / Macau, when coming from / Casabranca.

99 . . . . [Anoniem / Anonymous , 1752-1757] :
Gezigt van / Praia Grande / te Macao.
View of the / Praia Grande [Main Roadstead] / at Macau.

99 . . . . [Anoniem / Anonymous, 1752-1757] :
Gezigt van / Praia Pequeno / te Macao.
View of the / Praia Pequeno [Minor Roadstead] / at Macau.

Atlas Maior
nationaal archief
Universiteit Utrecht
KNAG

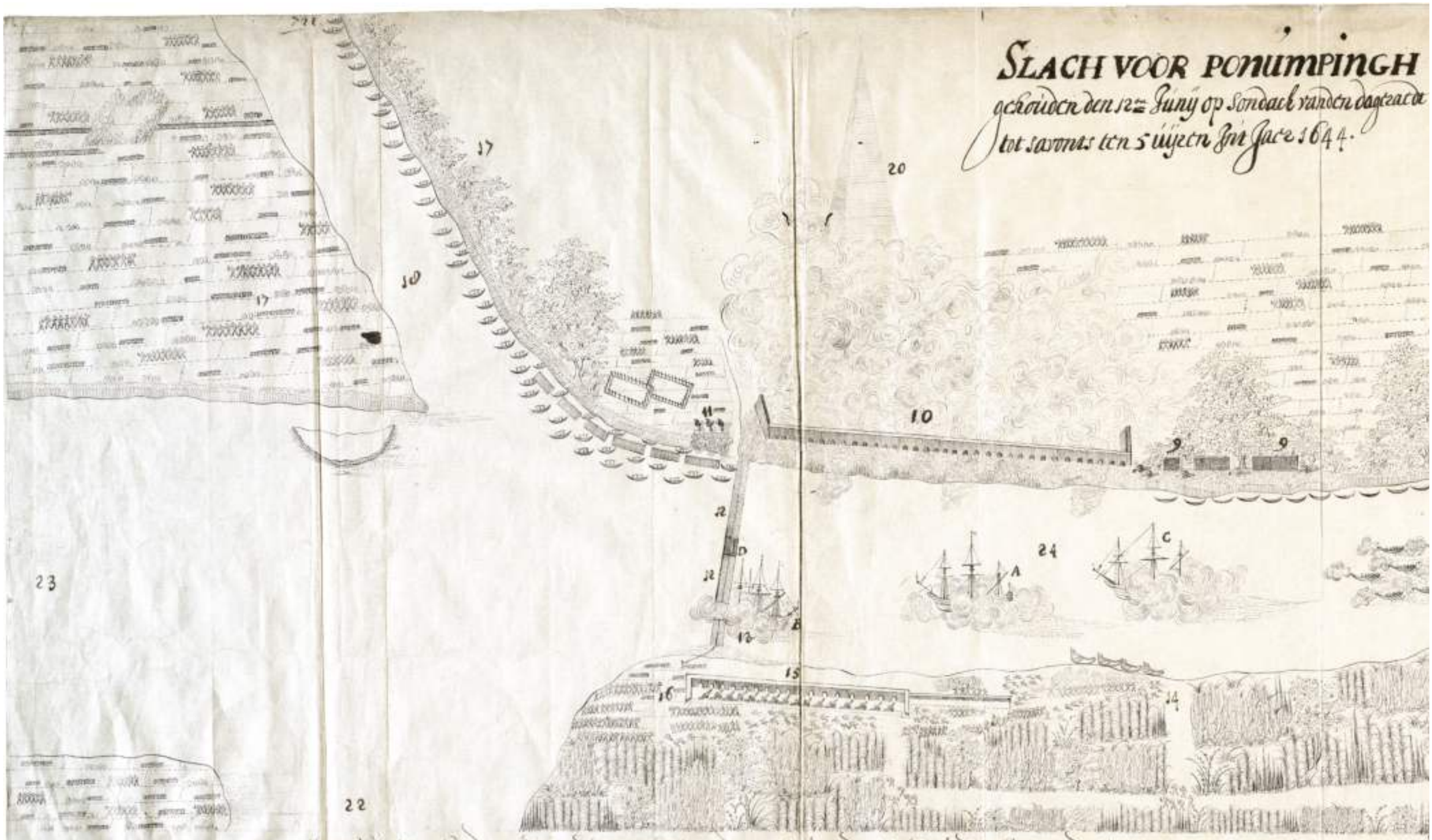
SLACH VOOR PONUMPINGH
gecreuckt den 12e Juny op Sondach vanden dagh zacker
tot savonts ten 5 uijren Int Jaer 1644.
20
10
9
9
24
A
C
D
B
12
15
16
14
23
22

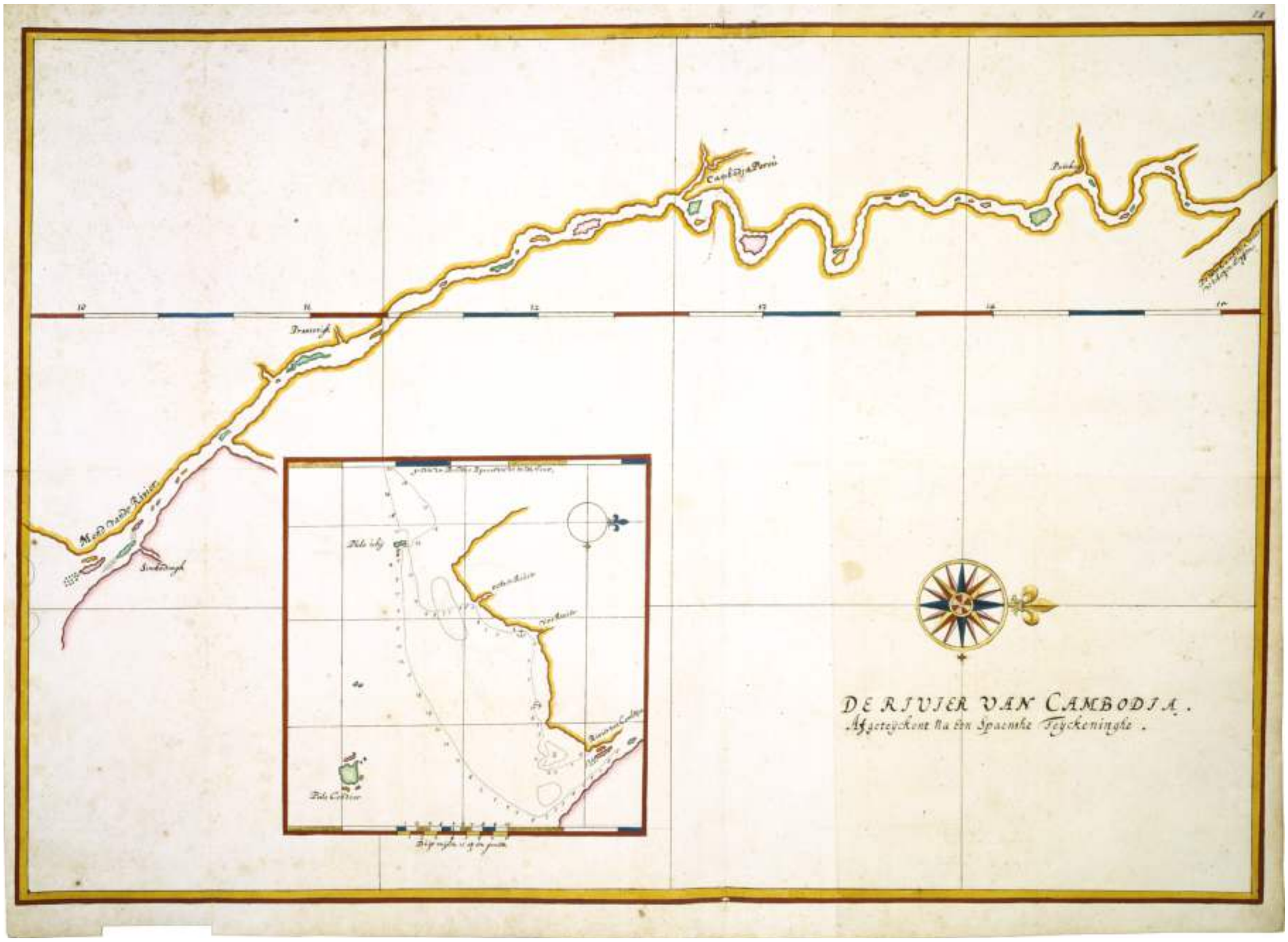
Capitija Pouw
Banka
Mond vande Rivier
Sinckenpoel
Pulo Cecker
DE RIJVIER VAN CAMBODJA.
Afgeteyckent na een Spaensche Teyckeninghe.

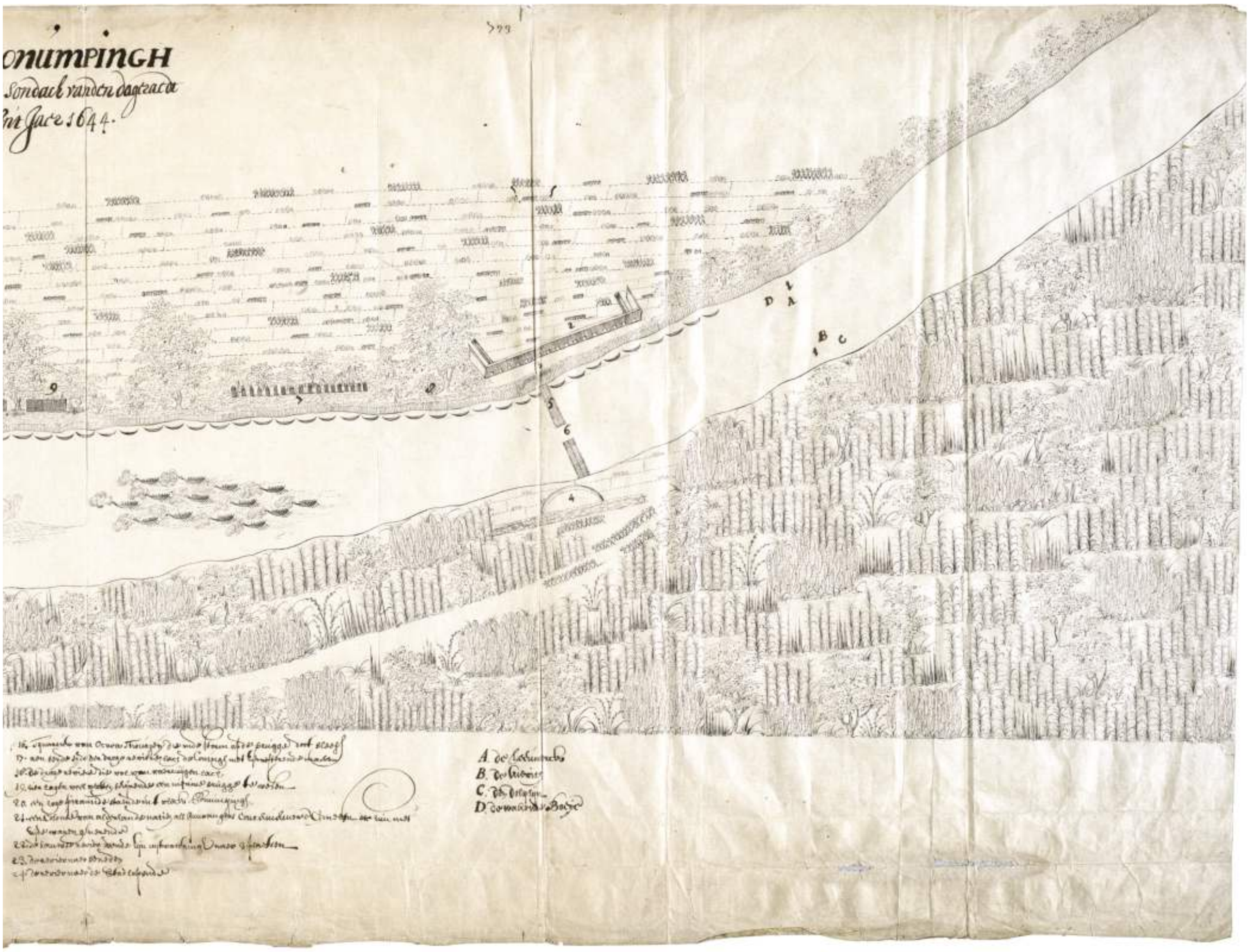

bladen 72-73 boven / sheets 72-73 above:

Nationaal Archief, 4.VEL 268.

[Anoniem], 1644 :
[Anonymous], 1644 :

Slach voor ponumpingh / gehouden den 12:en Junij op sondach van den dageraedt / tot savonts ten 5 uijren In't Jaer 1644.

Battle off Phnom Penh / fought on the 12th of June on Sunday from dawn / till five o'clock in the evening In the Year 1644.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op Japans rijstpapier, 39,5 x 97,5 cm.
1 map : ms on Japanese rice paper, 39.5 x 97.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Verso: Caert vande Riviere van Cambodia N:o 25.

Verklaringen: [onder] een legenda bij de nummers 1 t/m 24 en de letters A t/m D :
Explanations: [below] a key to the numbers 1 to 24 and the letters A to D :

1. De plaets daer de schepen 's nachts voor de batalie lagen ende de storm brugge gewaer wierden.
2. Is een grote Batarie van 18 stucken aen stierboort.
3. Een Traverse met drie stucken voorsien, hier lach het quartier van Ocnea Ballahoin.
4. Een begonnen Batarie en opgeworpen aerde.
5. Een brugge 6 voeten dick van bamboesen 2 roeden breed wel 40 langh hecht opgemaeckt ende met anckers verruijt.
6. De openingh door de onse gemaeckt alwaer onder genade van het groff Canon met de Jachten, Chaloupen ende ander cleijn vaartuijgh door corten mosten.
7. Een Batarie van schanscorvett met veel geschuts versien.
8. Onder dese hoge boom wierde seer fel ende gewis geschooten.
9. Van alle dese plaetsen des gelijcken sonder dat hier geschut sagen.
10. De grootste batarie met 38 stucken gelijck tellen conden versien die ons de meeste affbreucq dede alwaer der Japanderen ende andere natien quartier was.
11. Hier sonden mede eenige stucken geschut die in't Eijnde wanneer de twede brugge aen stucken capen wisse schooten dede.
12. De grote brugge zijnde twee roeden breet ½ dicq en tusschen 50 en 60 langh in welckers midden een sware Isere kettingh verborgen lach reijckende van der eenen oever tot den anderen, over t'landt heen ende in de leger quartieren vast, hier op was een bedeckte wech van scherpe en dichte doornheggen gewrocht waer achter de Cambodiaens met sijn vaertuijgen in't eerste schuijlden en dapper met flitsen schoten, in't midden lach een begonnen baterie.
13. De plaetse daer de kievith ende wakende boeije tegens de brugge langen tijt aen lagen eer dat onse volcq onder derselver bescherminge een doorgangh cregen ende de kettingh noch niet gebroken was.
14. Hier landen onse volcq sloegen de Cambodiaens uijt hun moortcuijlen ende loopgrachten nemende de bij gelegen stercke batarie van 15 stucken geschuts in.
15. De ingenomen Batarie waer inne 31 stucken schaloos geschooten ende 8 d:o vernagelt hebben de welck d'onse verlaten mosten door 't groot succurs der Cambodiaens.
16. 'T Quartier van Ocnea Tsioutjen die inde storm op de brugge doot bleeff.
17. Aen beijde sijde der droge reviere lach de Coningh met zijn resterende macht.
18. De droge reviere die vol van vaertuijgen lach.
19. Hier lagen veel vlotten schijnende een nieuwe brugge te wesen.
20. Een hoge piramide staende in 't vleck Ponumpingh.
21. Een Colonie van alderhande natien als Quivangers Coutchinchiners Chineesen etc. hun met zijde waren generende.
22. De lauwe revier doende zijn uijtwateringh naer 3 plaetsen.
23. De revier naer beneden.
24. De revier naer de Stad lopende.

A. de Leeuwerck.
B. de Kievith.
C. den Dolphijn.
D. De wakende Boeije.

blad 72 onder / sheet 72 below:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 39:28.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

De Rivier van Cambodia. / Afgeteijckent Na Een Spaenshe Teijckeninghe.

The River of Camdodia. / Copied From A Spanish Drawing.

Schaalstok van 8 Duijt mijlen 15 op een graadt = [ca. 1 : 897.900] [inzetkaart] 10 Duijt mijlen 15 op een graadt = [ca. 1 : 1.122.300].
Scale-bar of *8 Duijt mijlen 15 op een graadt* = [approximately 1 : 897,900] [inset map] *10 Duijt mijlen 15 op een graadt* = [approximately 1 : 1,122,300].

1 kaart + 1 inzetkaart : ms op papier, gekleurd, 52,5 x 75,5 cm.
1 map + 1 inset map : ms on paper, coloured, 52.5 x 75.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Cambodja / Cambodia

(Deel/Vol. I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, II-8).

Cambodja. De directe betrokkenheid van de VOC bij het koninkrijk Cambodja heeft zich in hoofdzaak beperkt tot de periode 1636-1643, toen hier tijdens het bewind van koning Ang Dan Raja een vooral in de beginjaren commercieel succesvolle permanente loge was gevestigd. De onverwachte dood van de vorst in 1640 leidde tot een bloedige opvolgingsstrijd aan het hof, waaruit twee jaar later de jongere halfbroer van de overledene, prins Sattha, als winnaar tevoorschijn kwam en vervolgens onder de vorstennaam Ramadhipati I de troon besteeg. Met deze nieuwe koning stond de Compagnie van meet af aan op gespannen voet, met als belangrijkste aanleiding de bescherming die het hof bood aan Portugese handelaren die na de val van Malakka in 1641 naar Cambodja waren uitgeweken en vandaar via de Chinese jonkenvaart op Nagasaki een lucratieve sluikhandel met Japan bedreven en op deze wijze effectief het pas verworven compagniesmonopolie ondermijnden.

In 1643 liep de spanning uiteindelijk zo hoog op dat gouverneur-generaal Antonio van Diemen (1636-1645) besloot tot een grote ambassade van de Hoge Regering naar Cambodja onder leiding van het toenmalige opperhoofd van de vestiging, Pieter van Regemortes, in de hoop het steeds oplopende conflict met een nieuw verdrag te kunnen oplossen. Het gezantschap arriveerde begin oktober van dat jaar met de schepen *Rijswijck* en *Noordsterre* op de Mekong, maar nog voor Van Regemortes aan het hof was ontvangen, werden hij en alle andere leden van de missie op 27 november 1643 bij een onverhoedse overval op last van de koning gedood. Diezelfde dag overmeesterden de Cambodjanen met hulp van Portugezen en andere huurlingen ook de loge, de *Rijswijck* en nog een ander compagniesschip, de *Orangienboom*, dat voordien al stroomafwaarts van de loge voor anker had gelegen. In totaal werden daarbij ca. vijftig compagniesdienaren gedood, zo'n zestig anderen kwamen in gevangenschap. Slechts de *Noordsterre*, die verder stroomafwaarts op de Mekong voor anker was gegaan, wist aan de aanval te ontsnappen en bereikte begin februari 1644 Batavia.

Gouverneur-generaal Van Diemen liet daarop terstond een strafexpeditie uitrusten, die eind maart met vijf schepen en bijna 450 man onder bevel van kapitein Henrick Harouse van Batavia vertrok. Na aankomst voor de Mekong begin mei bleef één schip, de *Noordsterre*, halverwege de hoofdroute naar de hofstad Oudong ter bewaking achter. De rest van het eskader, bestaande uit de jachten *Leeuwerick* en *Kievith*, het fluitschip *Dolpheyn* en het fregat *Waeckende Boey*, bereikte op 8 juni de ankerplaats voorbij 'Ponumpingh' (Phnom Penh) in de zijarm Tonle Sap, die het gelijknamige grote meer verbindt met de hoofdstroom van de Mekong. Daar bleek al spoedig dat Harouse met zijn expeditiemacht

in een zorgvuldig voorbereide val was gelopen: terwijl nog werd gewacht op de gezanten van de koning, werden door een werkleger van duizenden Cambodjanen achter de schepen in korte tijd twee bruggen met zware houten versperringen over de rivier gelegd om de terugtocht af te snijden. Op 12 juni kwam het tot de beslissende aanval op de Hollandse schepen door tientallen galeien, terwijl de compagniesvloot vanaf beide oevers bestookt werd door meerdere grote batterijen, die mede door Portugese huurlingen werden bediend. Met de grootste moeite slaagden Harouse en zijn mannen er uiteindelijk in de aanvallers af te slaan, de grootste batterij met een stormloop uit te schakelen en vervolgens bressen te maken in de versperringen, via welke tegen de avond alle schepen stroomafwaarts konden ontkomen. De commandant zelf sneuvelde in de slag, met nog ruim zestig anderen aan Nederlandse kant; aan Cambodjaanse zijde bedroegen de verliezen vermoedelijk meer dan duizend man. Eind juni 1644 bereikte het gehavende eskader de Zuid-Chinese zee, waarna de schepen via Champa in Zuid-Vietnam koers zetten naar Fort Zeelandia in Taiwan.

Deze terugtocht verliep via een andere, meer westelijke arm van de Mekong dan op de heenweg, met als gevolg dat men op de *Noordsterre*, die nog altijd voor anker lag bij de nauwe passage in de oostelijke hoofdloop ter hoogte van het zogenoemde Muskietengat, onkundig bleef van de afloop van de missie. Op 22 juni werd het schip overvallen door een Cambodjaanse vloot van zo'n dertig galeien, aangevoerd door de eerder buitgemaakte *Orangienboom* en *Rijswijck*, die daarbij beide de Nederlandse vlag voerden. Tegen elke verwachting in liep dit gevecht voor de aanvallers echter op een volledige mislukking uit; zelfs slaagden de Nederlanders erin de *Orangienboom* op de Portugese en Japanse bemanning te heroveren en tien van hun gevangen landgenoten aan boord te bevrijden, maar kort daarna liep dit schip aan de grond en moest het alsnog worden achtergelaten. Op 27 juni kon aldus ook de *Noordsterre* weer behouden in open zee komen, waarna eveneens koers op Taiwan werd genomen.

Na thuiskomst van de onfortuinlijke expeditievloot in Batavia later in 1644 begon gouverneur-generaal Van Diemen in december van dat jaar met de voorbereidingen voor een nieuwe, veel grotere vlootcampagne tegen Cambodja, mede met steun van Siam, die echter door zijn onverwachte overlijden in april 1645 voortijdig moesten worden afgebroken. Onder zijn opvolger Cornelis van der Lijn (1645-1650) werd later in 1645 toch weer onderhandeld met koning Ramadhipati I, met als resultaat dat deze in februari 1647 de verwaarloosde *Orangienboom* met 29 overlevende Nederlandse gevangen liet gaan. In de koninklijke brief die zij meekregen, werd de Hoge Regering zelfs uitgenodigd opnieuw een loge te openen. Na enkele eerdere inleidende contacten kreeg dit in 1656 zijn beslag, maar al in 1658, toen Ramadhipati tijdens een grote rebellie in zijn rijk met steun van een Vietnamees invasieleger ten val werd gebracht en het land lange tijd in chaos verkeerde, werd ook deze tweede loge overvallen en verwoest. Een derde en laatste poging volgde in 1665; medio 1667 besloot de Hoge Regering de post definitief te sluiten, nadat opnieuw een overval had plaatsgevinden, ditmaal door Chinese 'piraten' in dienst van de Zheng-clan.

De slag op de Tonle Sap-rivier iets voorbij Phnom Penh in 1644 is ook het onderwerp van de grote, in 1644 in Batavia vervaardigde kaart op de bladen 72-73 boven, waarvan de uitvoerige legenda een nauwkeurig overzicht geeft van de diverse locaties en gebeurtenissen in dit treffen. Recentelijk zijn de vestiging van de Compagnie in Cambodja en het conflict van 1643-1644 in detail beschreven in Alfons van der Kraans studie *Murder and Mayhem in Seventeenth-Century Cambodia*, waaraan de beschrijving hier in hoofdzaak is ontleend. De overzichtskaart van de 'Rivier van Cambodia' door Johannes Vingboons op blad 72 onder, weer uit de atlas van Laurens van der Hem in de Nationale Bibliotheek van Oostenrijk, is blijkens een der inschriften gebaseerd op een Spaans origineel, waarmee in werkelijkheid eerder een Portugese kaart zal zijn bedoeld. De getoonde rivierloop betreft de topografisch weinig accuraat weergegeven westelijke arm in de Mekongdelta, bij de Nederlanders ook bekend als de 'Japanse Rivier', waarlangs in juni 1644 de hoofdmacht van het compagnieseskader naar de Zuid-Chinese Zee kon ontkomen. De inzetkaart met de monding zelf en de aangrenzende zuidoostkust van Cambodja is vermoedelijk wel origineel Nederlands werk. Betere en meer gedetailleerde Nederlandse overzichtskaarten van de Mekong uit de compagniestijd zijn tegenwoordig niet meer bekend.

De twee aanzichten in vogelvlucht op blad 74 ten slotte zijn beide weer afkomstig uit het atelier van Johannes Vingboons. De tekening uit de Atlas Beudeker boven geeft een blik op de hofstad Oudong, gelegen aan de Tonle Sap-rivier ten noordwesten van de tegenwoordige hoofdstad Phnom Penh ('Ponumpingh'). Het schilderij uit het Rijksmusuem Amsterdam onder, opnieuw een van de tien die in 1662-1663 werden gemaakt voor de vergaderzaal in het Oost-Indisch Huis in Amsterdam, toont de loge te 'Lawec(k)' (Lovek), zoals deze plaats ook wel werd genoemd. De ligging was direct aan de westelijke oever van de Tonle Sap-rivier, ca. 20 kilometer stroomopwaarts van Phnom Penh. Het slechts summier versterkte complex bestond uit een apart omheind hoofdgebouw met de kantoren, de verblijven voor de Europese compagniesdienaren en de opslagruimten, met daaromheen een groter ompaggerd terrein waarop zich nog enkele bijgebouwen voor onder meer het inheemse personeel bevonden.

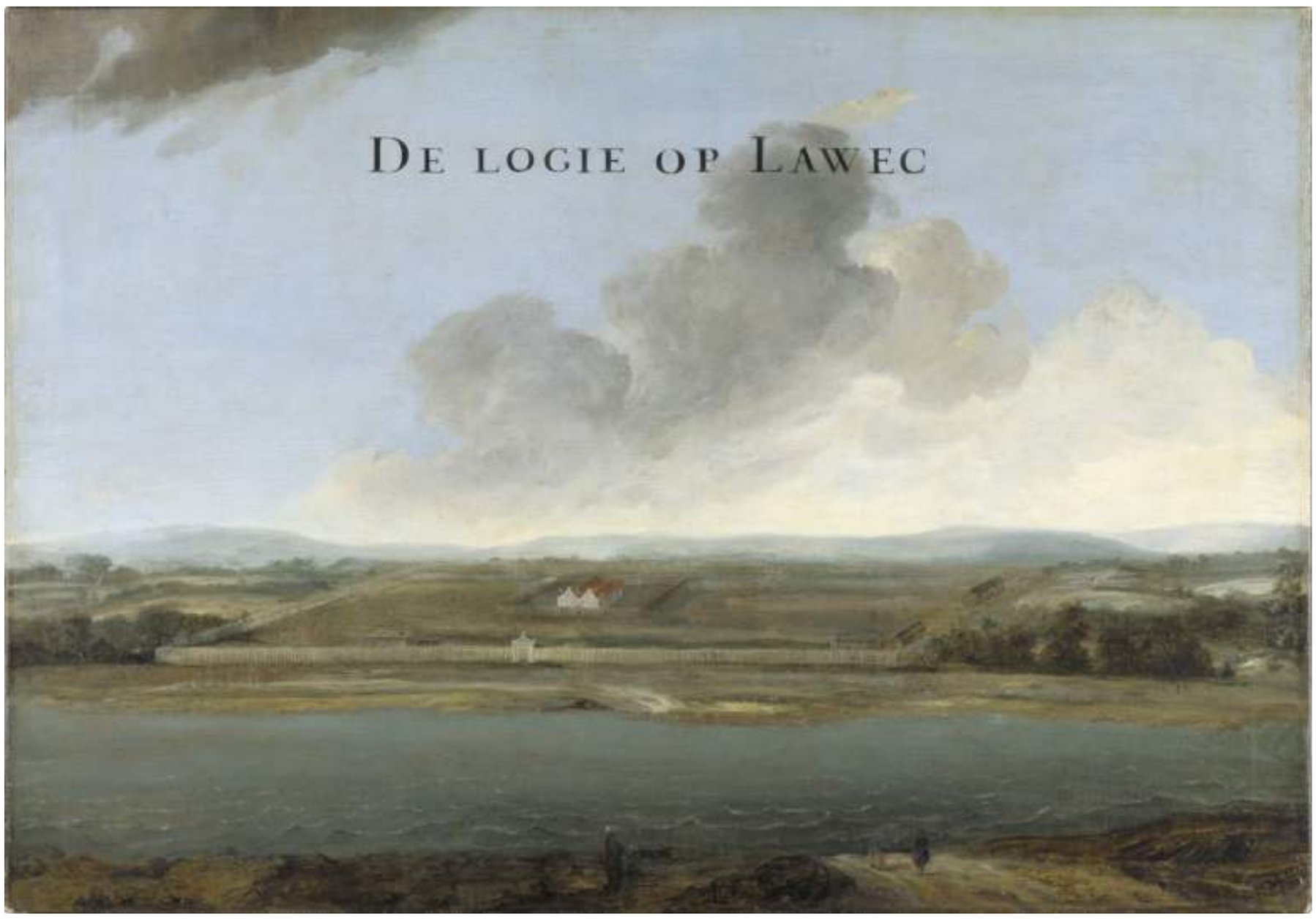

Cambodia. The direct involvement of the VOC with the kingdom of Cambodia was mainly restricted to the period 1636-1643, when a permanent lodge was established there during the reign of King Ang Dan Raja, and in particular in the early years was a commercial success. The unexpected death of the king in 1640 led to a bloody war of succession at the court, from which two years later the deceased's younger half-brother, Prince Sattha, emerged as winner and then ascended the throne under the royal name of Ramadhipati I. From the start the Company was on bad terms with the new king, the most important reason being the protection that the court offered to Portuguese merchants who after the fall of Malacca in 1641 had fled to Cambodia and from there via Chinese junks sailing to Nagasaki were carrying on illicit trade with Japan and in this way were effectively undermining the monopoly that the Company had just imposed.

In 1643 the tensions had reached such a height that Governor-General Antonio van Diemen (1636-1645) decided on a large embassy from the High Government to Cambodia led by the former head of the establishment, Pieter van Regemortes, in the hope of solving the continually mounting conflict with a new pact. The mission arrived on the Mekong at the beginning of October of that year with the ships *Rijswijck* and *Noordsterre*, but even before Van Regemortes had been received at court he and all the other members of the mission were killed on 27 November 1643 on the orders of the king in a surprise attack. That day the Cambodians, with the help of Portuguese and other mercenaries, also overpowered the lodge, the *Rijswijck* and yet another Company ship, the *Orangienboom*, which previously had been lying at anchor downstream of the lodge. In total about fifty Company personnel were killed, and some sixty more were taken captive. Only the *Noordsterre*, which had anchored further downstream in the Mekong, managed to escape the attack, and reached Batavia at the beginning of February 1644. Governor-General Van Diemen thereupon had a punitive expedition fitted out, and at the end of March this set out from Batavia with five ships and almost 450 men under the command of Captain Henrick Harouse. When they arrived off the Mekong at the beginning of May one ship, the *Noordsterre*, stayed behind halfway along the main route to the capital Oudong to keep watch. The rest of the squadron, consisting of the yachts *Leeuwerick* and *Kievith*, the fluteship *Dolpheyn* and the frigate *Waekende Boey*, on 8 June reached the anchorage past Ponumpingh (Phnom Penh) in the Tonle Sap River, which connects the great lake of the same name with the main channel of the Mekong. There it soon turned out that Harouse with his expeditionary force had fallen into a carefully prepared trap: while they were still waiting for the king's messengers, a working party of thousands of Cambodians in short order laid two bridges fortified with heavy wooden booms over the river in order to cut off their retreat. On 12 June this culminated in a decisive attack on the Dutch ships by dozens of galleys, while the Company fleet was fired on from both banks by several large batteries, which were manned partly by Portuguese mercenaries. With the greatest difficulty Harouse and his men finally succeeded in fighting off the attackers, putting the largest battery out of action by storming it, and then making breaches in the barriers, through which all the ships were able to escape downstream toward evening. The commander himself fell in the battle, with at least sixty others on the Dutch side; on the Cambodian side the losses numbered probably more than a thousand men. At the end of June 1644 the battered squadron reached the South China Sea, after which the ships set a course for Fort Zeelandia in Taiwan via Champa in South Vietnam.

This withdrawal was along a different, more westerly arm of the Mekong than on the way in, with the result that the *Noordsterre*, which was still lying at anchor at the narrow passage in the easterly main course at a point level with the so-called *Muskietengat*, remained ignorant of the outcome of the mission. On 22 June the ship was attacked by a Cambodian fleet of around thirty galleys, led by the *Orangienboom* and *Rijswijck* captured earlier and so flying the Dutch flag. Contrary to all expectations, however, this fight turned into a total failure for the attackers; the Dutch even succeeded in recovering the *Orangienboom*

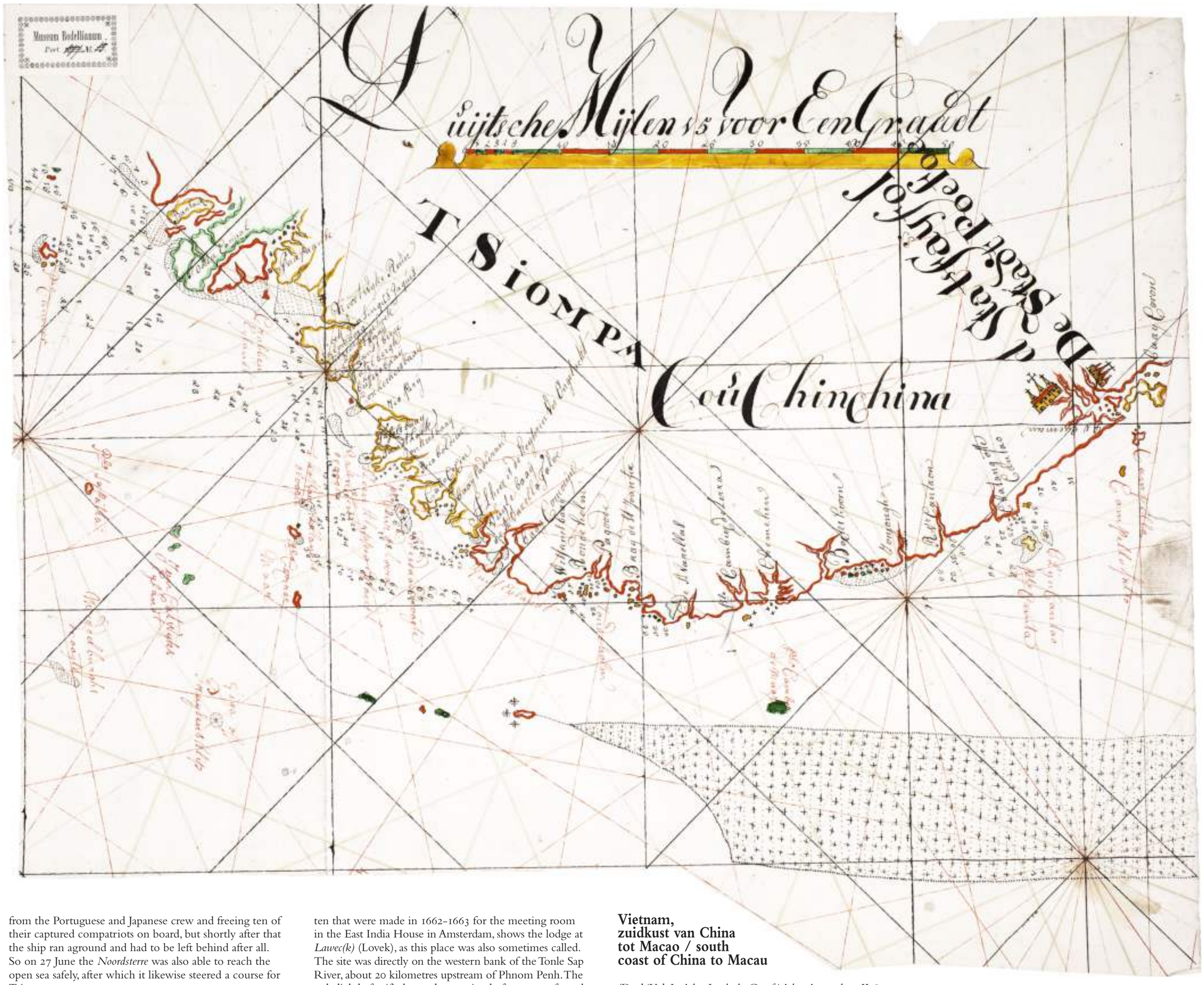

Vietnam, zuidkust van China tot Macao / south coast of China to Macau

(Deel/Vol. I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, II-8, II-33a,b).

[Anoniem, 1650-1700] :
[Anonymous, 1650-1700] :

[Kaart van de kusten van Champa en Cochinchina].

[Chart of the coasts of Champa and Cochin-China].

Schaalstok van 50 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt = [ca. 1 : 1.790.000].
Scale-bar of *50 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt* = [approximately 1 : 1,790,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38 x 51 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38 x 51 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

De uitvoering van deze kaart van de Zuid-Vietnamese kust tussen de Mekongdelta in het zuiden en Danang in het noorden vertoont een stijl die zou kunnen wijzen op een datering in de eerste helft van de achttiende eeuw. De kaartinhoud heeft echter vooral betrekking op de periode tijdens of relatief kort na de kortstondige compagnies-bemoeienis met het zuidelijke Vietnamese vorstenrijk, Quinam, in de jaren dertig en veertig van de zeventiende eeuw. Zo verwijst de aantekening 'Alhier is de keijserin Ver Ongeluckt' naar de plaats waar op 29 oktober 1637 het fluitschip *Keijzerin* verging, terwijl de nadrukkelijke vermelding van de steden 'Faijfos' (Faifo, Hoi An) en 'Poefoe' (Phu Xuan) aangeeft dat deze centra van handel en bestuur in het rijk Quinam ten tijde van de aanmaak van de kaart klaarblijkelijk nog van bijzondere betekenis waren.

The execution of this chart of the South Vietnamese coast between the Mekong Delta in the south and Danang in the north displays a style that could indicate a dating to the first half of the eighteenth century. The content of the map, however, refers primarily to the period during or relatively shortly after the brief involvement of the Company with the southern Vietnamese kingdom, Quinam, in the 1630s and 1640s. In this way the note *Alhier is de keijserin Ver Ongeluckt* (Here the *Keijserin* went down) alludes to the place where on 29 October 1637 the fluteship *Keijserin* was lost, while the explicit mention of the towns of *Faijfos* (Faifo, Hoi An) and *Poefoe* (Phu Xuan) shows that these centres of trade and rule in the realm of Quinam were apparently still of special importance at the time when the map was made.

Vietnam. Hoewel de handelsbetrekkingen tussen de VOC en de Vietnamese vorstenrijken een bestendiger karakter hadden dan die met Cambodja en ook een aanzienlijk langere periode besloegen (1638-1700, met de tijdelijke loge in Faifo in zuidelijk Vietnam zelfs vanaf 1633), is de totale nalatenschap aan manuscriptkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen ook in dit geval zeer beperkt gebleven. Voor het merendeel betreft het navigatiekaarten van afzonderlijke kustgebieden, zoals die van Champa en Cochinchina op de bladen 75, 78 en 79, Quinam op de bladen 80 boven en 81 boven, en Tonkin op blad 80 onder en blad 82. Daarnaast zijn er enkele kaarten uit diverse bron van het eiland Hainan in de Golf van Tonkin op de bladen 77 onder en 81 onder, die echter niet rechtstreeks met Vietnam in verband staan. Voor het overige gaat het voornamelijk om kleinschaliger regionale navigatiekaarten van het VOC-prototype 'Bocht van Tonkin', waarvan hier voorbeelden zijn gereproduceerd op de bladen 77 boven, 83 en 84-85. Voor een groter overzicht is bovendien op blad 76 nog een compagnieskaart van de gehele Zuid-Chinese Zee afgebeeld.

Vietnam. Although the trading relations between the VOC and the kingdoms of Vietnam were of a more lasting nature than those with Cambodia and also covered a considerably longer period (1638-1700, with a temporary lodge in Faifo in southern Vietman even from 1633), the total corpus of manuscript maps, ground-plans and topographical depictions handed down is also in this case very limited. For the most part it consists of navigation charts of different areas of coast, such as those of Champa and Cochin-China on sheets 75, 78 and 79, Quinam on sheets 80 above and 81 above, and Tonkin on sheet 80 below and sheet 82. As well as these there are several maps from various sources of the island of Hainan in the Gulf of Tonkin on sheets 77 below and 81 below, but these are not directly connected with Vietnam. For the rest we are mainly dealing with small-scale regional navigation maps of the VOC prototype *Bocht van Tonkin* (Gulf of Tonkin), of which examples are reproduced here on sheets 77 above, 83 and 84-85. Further, for a larger overview a Company map of the whole South China Sea is given on sheet 76.

blad / sheet 75:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 006-15-036.

from the Portuguese and Japanese crew and freeing ten of their captured compatriots on board, but shortly after that the ship ran aground and had to be left behind after all. So on 27 June the *Noordsterre* was also able to reach the open sea safely, after which it likewise steered a course for Taiwan.

When the unlucky expedition arrived home in Batavia later in 1644, in December Governor-General Van Diemen began on the preparations for a new, much larger fleet against Cambodia, also with the support of Siam, but this had to be called off because he died unexpectedly in April 1645. Under his successor, Cornelis van der Lijn (1645-1650), later in 1645 negotiations were again undertaken with King Ramadhipati I, with the result that the latter in February 1647 released the neglected *Orangienboom* with 29 surviving Dutch captives. In the royal letter that they were given, the High Government was even invited to open a lodge once more. Following several introductory contacts this took effect in 1656, but already in 1658, when Ramadhipati was toppled during a great rebellion in his kingdom with the support of a Vietnamese invasion army and the land descended into chaos for a long time, this second lodge was also overcome and laid waste. A third and last attempt followed in 1665, but in mid 1667 the High Government decided finally to close the post, after once more an assault had taken place, this time by Chinese 'pirates' in the service of the Zheng clan.

The battle on the Tonle Sap River upstream from Phnom Penh in 1644 is also the subject of the large map made in Batavia in 1644 on sheets 72-73 above, of which the extensive legend gives an accurate survey of the various locations and events in this clash. Recently the establishment in Cambodia and the conflict in 1643-1644 have been described in detail in Alfons van der Kraan's study *Murder and Mayhem in Seventeenth-Century Cambodia* (2009), from which the account here is mainly derived. The general map of the 'River of Cambodia' by Johannes Vingboons on sheet 72 below, again from the atlas of Laurens van der Hem in the National Library of Austria, is in view of one of the inscriptions based on a Spanish original, which in fact probably means a Portuguese map. The course of the river shown is the western arm of the Mekong, not depicted very accurately from a topographical viewpoint, also known to the Dutch as the 'Japanese River', along which the main force of the Company squadron was able to escape to the South China Sea in June 1644. The inset map with the mouth itself and the adjacent south-east coast of Cambodia is probably an original Dutch work. Better and more detailed Dutch maps of the Mekong from the time of the Company are at present no longer known.

Finally the two views in bird's-eye perspective on sheet 74 again both derive from the studio of Johannes Vingboons. The drawing from the Beudeker Atlas above gives a view of the court city of Oudong, located on the Tonle Sap River to the north-west of the present capital, Phnom Penh (*Ponumpingh*). The painting from the *Rijksmuseum* in Amsterdam below, once more one of the ten that were made in 1662-1663 for the meeting room in the East India House in Amsterdam, shows the lodge at *Lawec(k)* (Lovek), as this place was also sometimes called. The site was directly on the western bank of the Tonle Sap River, about 20 kilometres upstream of Phnom Penh. The only lightly fortified complex consisted of a separate fenced main building with the offices, the dwellings of the European Company employees and the stores, with around them a larger fenced area in which there were a few more outhouses for the native personnel.

blad 74 boven / sheet 74 above:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.45.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

Eauweck. / Hooft Stadt van / Cambodia.

Lovek [Oudong]. / Capital of / Cambodia.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart in vogelvluchtperspectief : ms op papier, gekleurd, 45 x 61 cm.
1 map in bird's-eye perspective : ms on paper, coloured, 45 x 61 cm.

Oriëntatie: onbekend.
Orientation: unknown.

blad 74 onder / sheet 74 below:

Rijksmuseum Amsterdam, SK-A-4475.

[Johannes Vingboons, 1662-1663] :

De logie op Lawec.

The settlement at Lovek.

Schilderij, olieverf op doek, 97 x 140 cm.
Painting, oil on canvas, 97 x 140 cm.

blad / sheet 76:

Maritiem Museum Rotterdam, Atlas 82 kaart / map 1.

[Anoniem, ca. 1665] :
[Anonymous, c. 1665] :

[Kaart van de Zuid-Chinese Zee].

[Chart of the South China Sea].

Schaalstok van 80 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graedt = [ca. 1 : 5.512.500].
Scale-bar of *80 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graedt* = [approximately 1 : 5,512,500].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41 x 54 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Het Maritiem Museum Rotterdam bezit een unieke zeemansgids in manuscriptvorm, *Nieuwe stucx wijse Beschrijvinge van d'Indische Noord*, die in de jaren 1664-1665 in Batavia werd samengesteld op basis van gegevens uit meer dan veertig journaals van compagniesschepen die in de voorgaande jaren het zeegebied tussen Sumatra en Japan hadden bevaren. Daartoe behoorden ook de verslagen van de drie vlootexpedities tegen Coxinga onder admiraal Balthasar Bort in 1662, 1663 en 1664-1665, tijdens welke uitgebreide verkenningen van de Chinese kusten waren verricht. De gids bevat naast vele tientallen landverkenningen (kustprofielen) acht navigatiekaarten, die alle in deze atlas zijn gereproduceerd. Naast de overzeiler van de Zuid-Chinese Zee die op dit blad is afgebeeld, gaat het daarbij uitsluitend om kaarten van de kusten van Vietnam, China en Taiwan (bladen 78, 88, 187, 191, 201, 202 en 214-215), zodat de titel in feite maar een deel van de lading dekt. De gids was later in het bezit van de Rotterdammer Claes Bichon, in 1691-1697 equipagemeester op de Compagnieswerf in Batavia, die na zijn repatriëring in het laatste jaar naliet dit belangrijke kaartenmateriaal over te dragen aan de officiële kaartenmaker van de Compagnie, mr. Joan Blaeu in Amsterdam. In 1967 kwam dit kaartenboek tezamen met nog andere bijzondere documenten uit Bichons nalatenschap, onder meer de serie aquareltekeningen van kusten en eilanden die tijdens de befaamde expeditie van Willem Hesselsz de Vlamingh naar het Zuidland in 1696-1697 werden gemaakt door Victor Victorsz (zie Deel III: *Indische Archipel en Oceanië* en Deel V: *Afrika*), door schenking in het bezit van het Maritiem Museum. De kaart is hier in reproductie een kwartslag gedraaid, met het noorden boven.

The Maritime Museum in Rotterdam possesses a unique seaman's guide in manuscript form, the *Nieuwe stucx wijse Beschrijvinge van d'Indische Noord* (New Systematic Description of the Indies' North), which was compiled in the years 1664-1665 in Batavia on the basis of data from more than forty logbooks from Company ships that had sailed the areas of sea between Sumatra and Japan in the preceding years. These also included the reports of the three naval expeditions against Coxinga under Admiral Balthasar Bort in 1662, 1663 and 1664-1665, during which extensive reconnaissances of the coast of China were carried out. In addition to many land sightings (coastal profiles), the guide contains eight navigation charts, which are all reproduced in this atlas. Alongside the general chart of the South China Sea shown on this sheet, these are exclusively maps of the coasts of Vietnam, China and Taiwan (sheets 78, 88, 187, 191, 201, 202 and 214-215), so that the title in fact only covers part of the content. The guide was later in the possession of Claes Bichon from Rotterdam, quartermaster at the Company's yard in Batavia in 1691-1697, who after he was repatriated in the latter year neglected to surrender this important map material to the official cartographer to the VOC, Joan Blaeu II in Amsterdam. In 1967 this book of maps came into the possession of the Maritime Museum as a gift, together with yet more remarkable documents from Bichon's legacy, including the series of watercolour sketches of coasts and islands that were made during the famous expedition of Willem Hesselsz de Vlamingh to the South Land in 1696-1697 by Victor Victorsz (see Volume III: *Malay Archipelago and Oceania* and Volume V: *Africa*). In the reproduction the map has been turned 90 degrees, with north at the top.

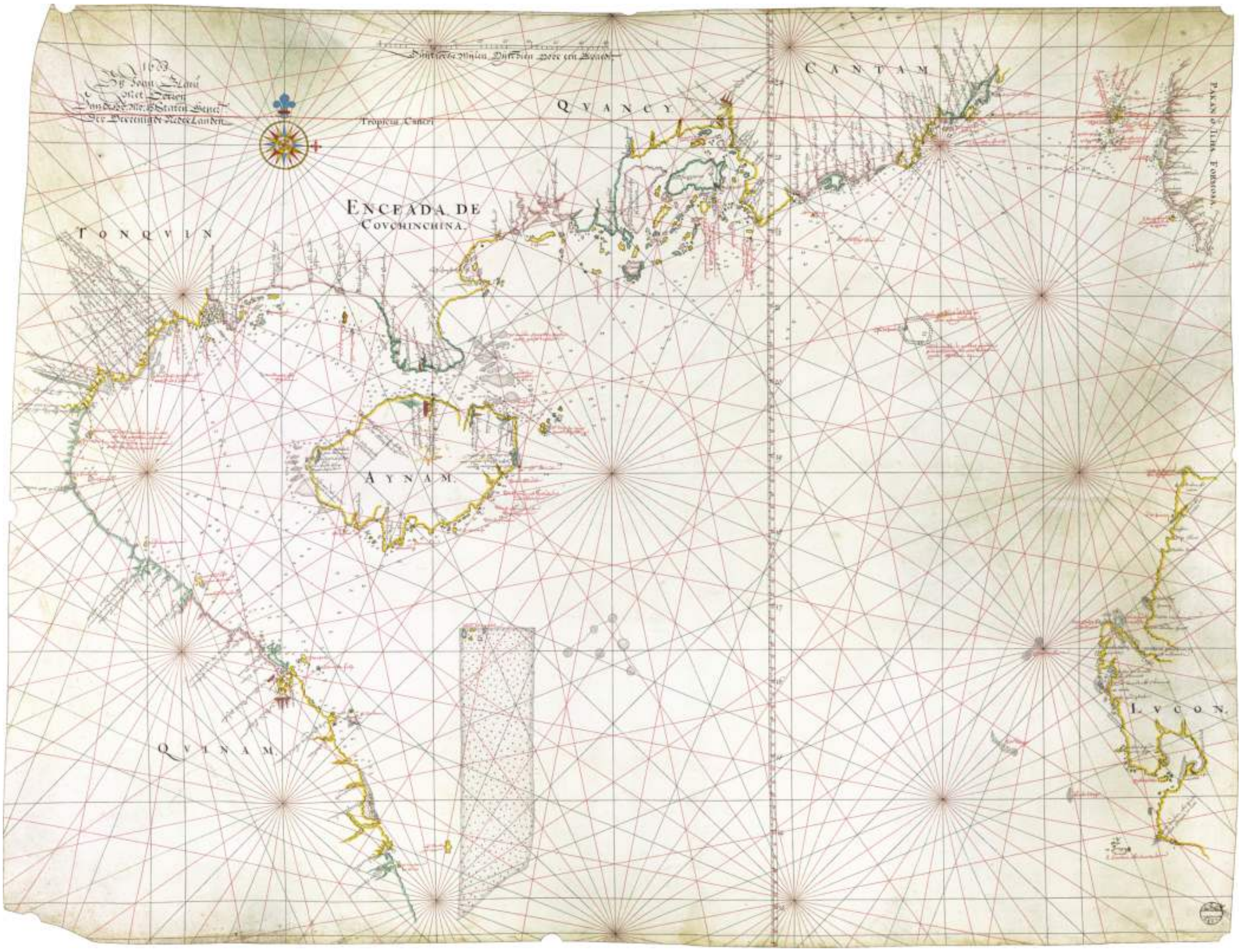

blad 77 boven / sheet 77 above:

Maritiem Museum Rotterdam, K4072 CCC.

Bij Joan Blaeu met Octroij Van de Ho: Mo: H. Staten Gener:l Der Vereenigde Nederlanden, 1663 :
By Joan Blaeu by Charter Of the Lofty Gentlemen Members of the States General of the United Netherlands, 1663 :

[Kaart van het noordelijke deel van de Zuid-Chinese Zee met de Golf van Tonkin].

[Chart of the the northern part of the South China Sea and the Gulf of Tonkin].

Schaalstok van 45 Duijtsche Mijlen Vijfthien voor een Graedt = [ca. 1 : 1 : 709.400].
Scale-bar of *45 Duijtsche Mijlen Vijfthien voor een Graedt* = [approximately 1 : 1,709,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 81 x 106 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 81 x 106 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De standaard-navigatiekaart 'Bocht van Tonkin' door Joan Blaeu I op blad 77 boven in de collectie van het Maritiem Museum Rotterdam is weer afkomstig uit de Corpus Christi Collectie en vormt het noordelijke vervolg op zijn 'Bocht van Siam' op blad 53. Het kaartje van het eiland Hainan op blad 77 onder is gereproduceerd uit het nagelaten reisverslag van de Duitse soldaat Caspar Schmalkalden (ook: Schmalcalden, von Schmalcalden), die in de jaren 1646-1652 in dienst van de VOC op verschillende plaatsen in de Oost gestationeerd was, onder meer in Taiwan en op Deshima. Zijn reisbeschrijvingen waren klaarblijkelijk bedoeld om na zijn repatriëring als basis te dienen voor een gedrukte uitgave, maar daarvan is het uiteindelijk niet gekomen. Het vrijwel complete manuscript bevindt zich tegenwoordig in de collectie van de Forschungsbibliothek Gotha; in deze atlas zijn daaruit verder verscheidene kaarten en tekeningen met betrekking tot Taiwan en Japan overgenomen (bladen 218, 228, 244, 268, 272). De kustgebieden van het eiland Hainan, dat de Golf van Tonkin afgrenst van de Zuid-Chinese Zee, werden in 1634 tijdens een verkenningstocht met het jacht *Wieringen* op last van gouverneur Hans Putmans vanuit Taiwan nauwkeurig in kaart gebracht, maar een permanente VOC-vestiging is hier nooit geweest.

The standard navigation chart of the *Bocht van Tonkin* by Joan Blaeu I on sheet 77 above in the collection of the Maritime Museum in Rotterdam again derives from the Corpus Christi Collection, and forms the northerly extension of his *Bocht van Siam* on sheet 53. The little map of the island of Hainan on sheet 77 below has been reproduced from the travel account left by the German soldier Caspar Schmalkalden (also Schmalcalden, or Von Schmalcalden), who in the years 1646-1652 was posted in various places in the East in the service of the VOC, including Taiwan and Deshima. The descriptions of his journeys were apparently intended to serve as the basis for a printed publication after he was repatriated, but nothing finally came of this. The almost complete manuscript is at present to be found in the *Forschungsbibliothek Gotha*; in this atlas various maps and drawings relating to Taiwan and Japan have been taken from it (sheets 218, 228, 244, 268, 272). The coastal areas of the island of Hainan, which divides the Gulf of Tonkin from the South China Sea, were carefully mapped in 1634 during an exploratory voyage with the yacht *Wieringen* on the instructions of Governor Hans Putmans, but there was never a permanent VOC settlement there.

blad 77 onder / sheet 77 below:

Forschungsbibliothek Gotha, Chart B. 533 fol. 277R.

[Caspar Schmalkalden, 1648-1650] :

Hainan.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 19,5 x 15 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 19.5 x 15 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

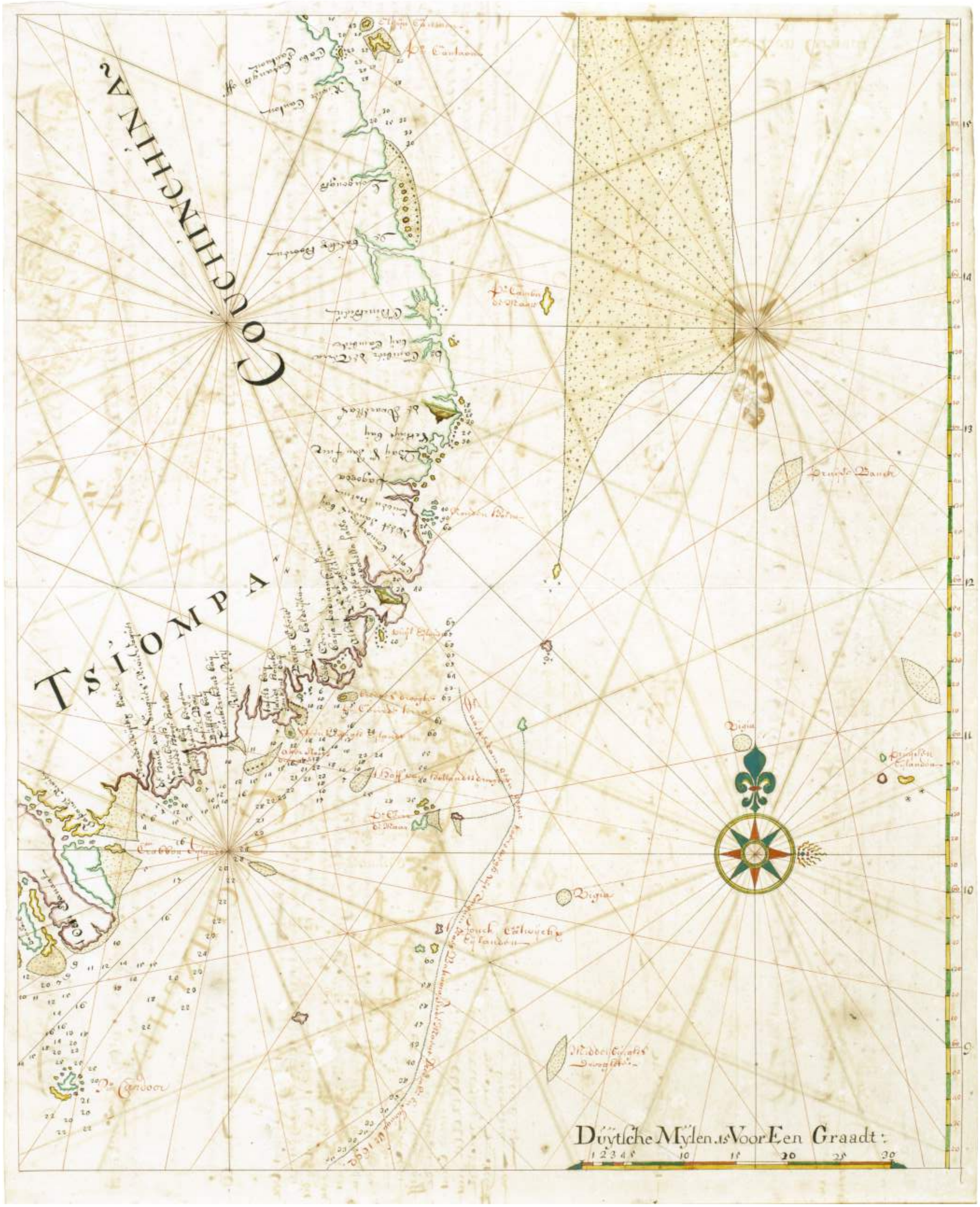
TSIOMPA
CHINCHINA
Duyſtche Mylen is Voor Een Graadt:
1 2 3 4 5 10 15 20 25 30

blad 79 boven / sheet 79 above:

British Library, Add. Ms. 34.184 fol. 43.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

[Kaart van de kust van Champa].

[Chart of the coast of Champa].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graed = [ca. 1 : 1.736.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graed* = [approximately 1 : 1,736,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 16 x 20 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 16 x 20 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

De kaart van de kusten van Champa (blad 79 boven) en Cochinchina (blad 79 onder) komt ook voor in het navigatieatlasje van Johannes Vingboons uit ca. 1660 in de collectie van de British Library, maar dan verdeeld over twee bladen. In het uiterste noorden van Cochinchina zijn aan de kust weer 'De Stadt Faijfos' (Faifo, Hoi An) en 'De groote Stadt Poefoe' (Phu Xuan) aangeduid. Beide kaartjes zijn in de reproductie een kwartslag gedraaid, met het noorden boven.

The chart of the coasts of Champa (sheet 79 above) and Cochin-China (sheet 79 below) also occurs in the little navigation atlas by Johannes Vingboons from about 1660 in the collection of the British Library, but then divided over two sheets. In the extreme north of Cochin-China on the coast *De Stadt Faijfos* (The City of Faifo, Hoi An) and *De groote Stadt Poefoe* (The large City of Phu Xuan) have again been indicated. In the reproduction both charts have been turned 90 degrees, with north at the top.

blad 79 onder / sheet 79 below:

British Library, Add. Ms. 34.184 fol. 45.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

[Kaart van de kust van Cochinchina].

[Chart of the coast of Cochin-China].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graedt = [ca. 1 : 1.736.000].
Scale-bar of 15 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graedt = [approximately 1 : 1,736,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 16 x 20,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 16 x 20.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

blad / sheet 78:

Maritiem Museum Rotterdam, Atlas 82 kaart / map 2.

[Anoniem, ca. 1665] :
[Anonymous, c. 1665] :

[Kaart van de kusten van Champa en Cochinchina].

[Chart of the coasts of Champa and Cochin-China].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graadt = [ca. 1 : 1.658.400].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graadt* = [approximately 1 : 1,658,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41 x 54 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Deze kaart uit de zeemansgids van de Indische Noord in het Maritiem Museum Rotterdam is na de overzeiler op blad 76 de eerste gedetailleerde kustkaart op grotere schaal in dit kaartboek. De bedekking en kaartinformatie komen vrijwel overeen met die van de kaart op blad 75. Het inschrift bij de later ingetekende koerslijn betreft het schip *Gaasperdam*, dat hier bij de thuisreis van Tonkin naar Batavia in de maanden december 1691 en januari 1692 'geen gront' peilde. In de reproductie is de kaart hier een kwartslag gedraaid, met het noorden boven.

This map from the seaman's guide of the Indies' North in the Maritime Museum in Rotterdam is, after the general chart on sheet 76, the first detailed coastal chart to a larger scale in this book of maps. The coverage and map information correspond almost exactly with the chart on sheet 75. The inscription added later alongside the course line refers to the ship *Gaasperdam*, which in soundings during the voyage home from Tonkin to Batavia in the months of December 1691 and January 1692 found 'no bottom'. In the reproduction the map has here been turned 90 degrees, with north at the top.

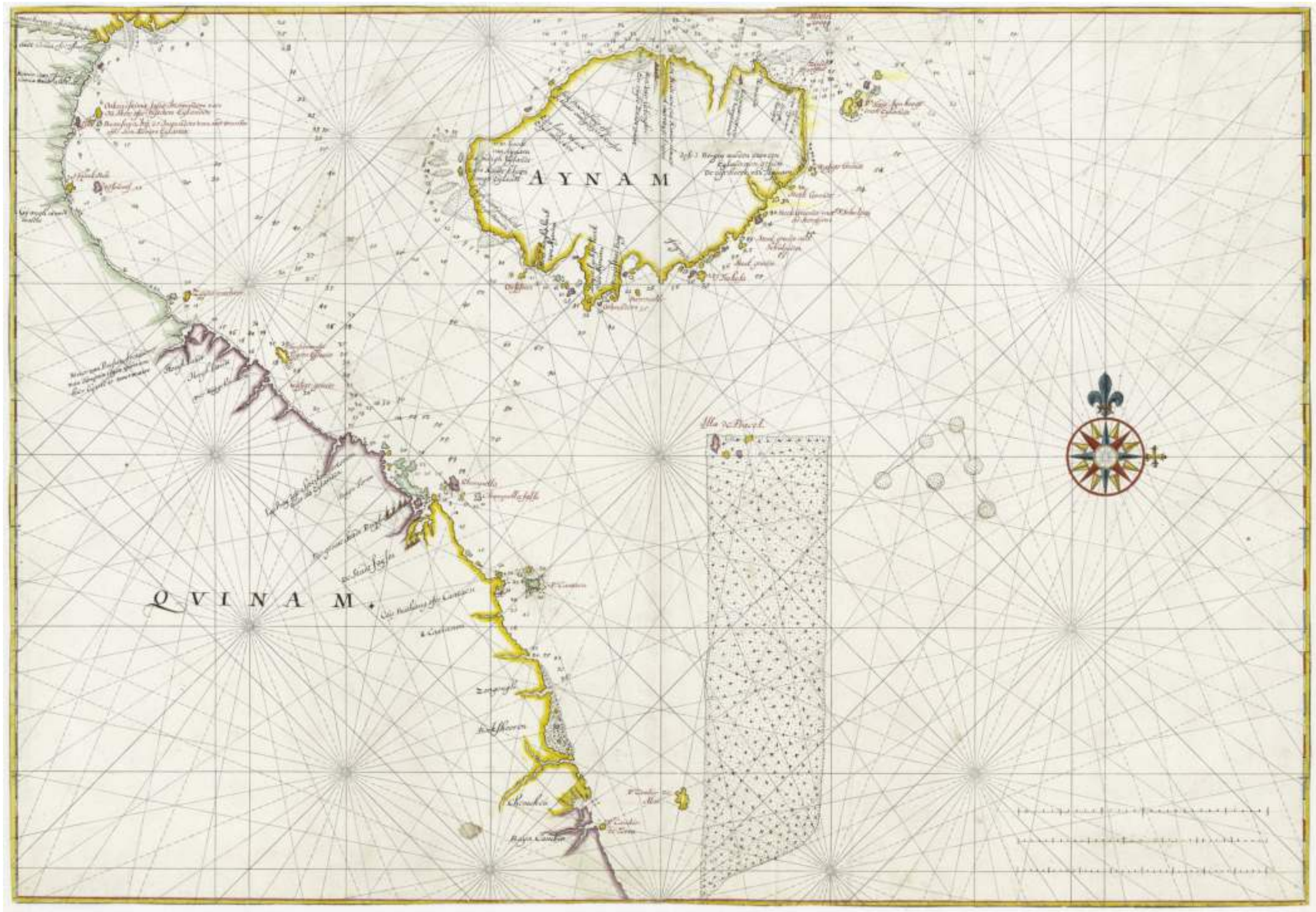

blad 80 boven / sheet 80 above:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.23.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :

[Kaart van de Golf van Tonkin met de noordkust van Quinam en het eiland Hainan].

[Chart of the Gulf of Tonkin with the north coast of Quinam and the island of Hainan].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 47 x 68 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 47 x 68 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De beide Vingboons-kaarten op blad 80, boven van de kust van Quinam uit de Atlas Beudeker in het Nationaal Archief en onder van de kust van Tonkin uit het navigatie-atlasje in de British Library, vormen het vervolg noordwaarts van de kaartjes uit de laatstgenoemde bron op blad 79. Opvallend aan het kaartje van Tonkin is de uitvoerige annotatie met nautische informatie langs de kust.

Both the Vingboons maps on sheet 80, the top one a chart of the coast of Quinam from the Beudeker Atlas in the Netherlands National Archives and the lower one of the coast of Tonkin from the little navigation atlas in the British Library, form the northward extension of the maps from the latter source on sheet 79. A striking feature of the Tonkin chart is the detailed annotation with nautical information along the coast.

blad 80 onder / sheet 80 below:

British Library, Add. Ms. 34.184 fol. 47.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

[Kaart van de kust van Tonkin].

[Chart of the coast of Tonkin].

Schaalstok van 15 Duijtse Mijlen Vijftien voor Een Graed = [ca. 1 : 1.658.400].
Scale-bar of *15 Duijtse Mijlen Vijftien voor Een Graed* = [approximately 1 : 1,658,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 16,5 x 20 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 16.5 x 20 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

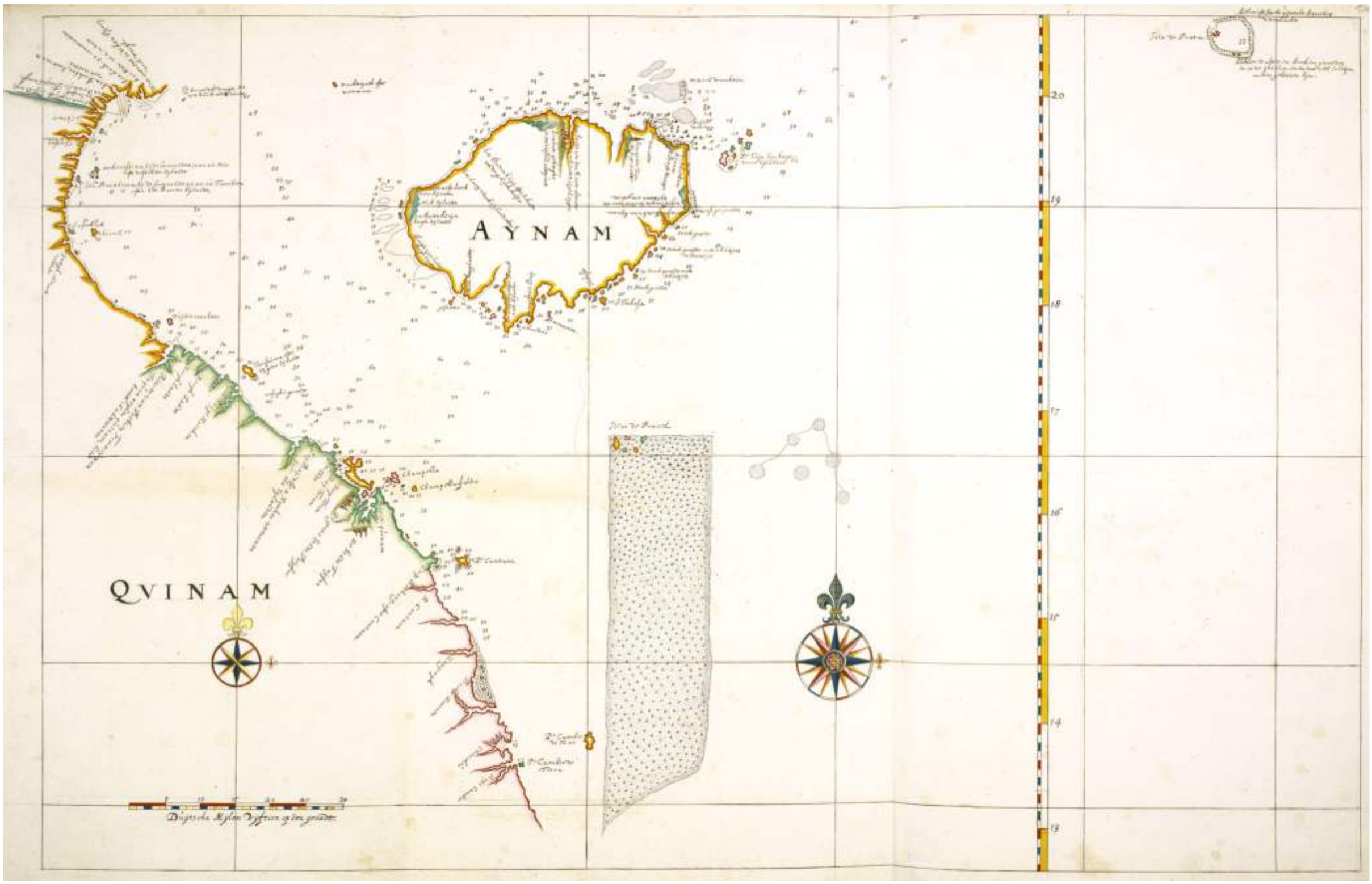

blad 81 boven / sheet 81 above:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 41:14.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

[Kaart van de Golf van Tonkin met de noordkust van Quinam en het eiland Hainan].

[Chart of the Gulf of Tonkin with the north coast of Quinam and the island of Hainan].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen Vijftien op Een graadt = [ca. 1 : 1.683.500].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen Vijftien op Een graadt* = [approximately 1 : 1,683,500].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54,5 x 86,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54.5 x 86.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De kaart van de noordkust van Quinam, de Golf van Tonkin en het eiland Hainan die Johannes Vingboons tekende voor de atlas van Laurens van der Hem, blad 81 boven, is vrijwel identiek aan de vermoedelijk iets oudere van zijn hand op blad 80 boven. Zijn kaartje op blad 81 onder, van het eiland Hainan uit de kleine navigatieatlas in de British Library, laat door de volledige afwezigheid van feitelijke geografische namen goed uitkomen dat de verkenning door compagniesschepen hier in hoofdzaak beperkt bleef tot waarnemingen op afstand langs de kusten.

The chart of the north coast of Quinam, the Gulf of Tonkin and the island of Hainan that Johannes Vingboons drew for the atlas of Laurens van der Hem, sheet 81 above, is practically identical with the presumably somewhat older one by him on sheet 80 above. His chart on sheet 81 below, of the island of Hainan from the navigation atlas in the British Library, with the almost complete absence of actual geographical names reveals clearly that the exploration by Company ships here was in the main restricted to observations at a distance along the coasts.

blad 81 onder / sheet 81 below:

British Library, Add. Ms. 34.184 fol. 49.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

[Kaart van het eiland Hainan].

[Chart of the island of Hainan].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een Graed = [ca. 1 : 1.750.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een Graed* = [approximately 1 : 1,750,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 16 x 20,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 16 x 20.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

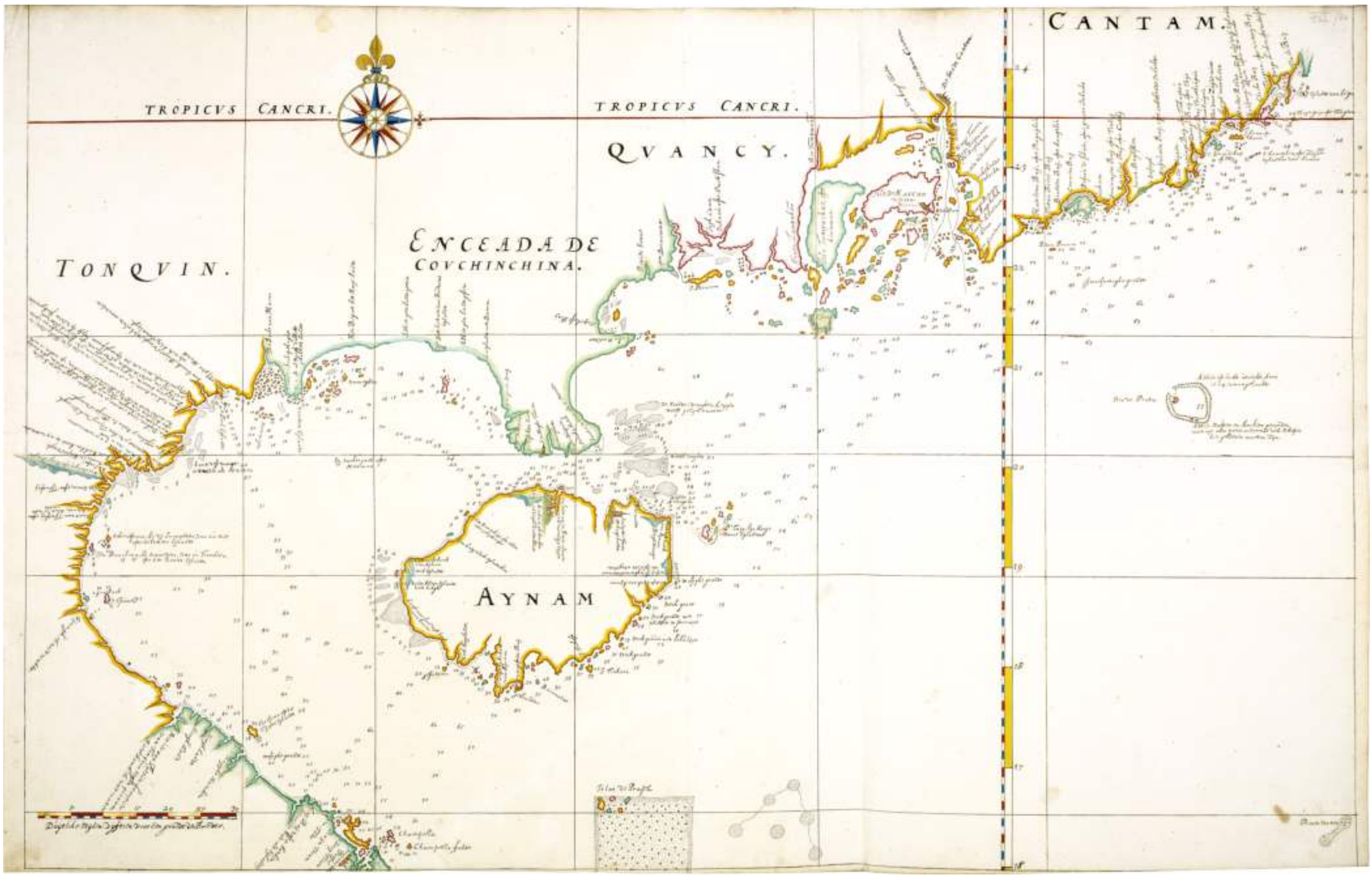

blad / sheet 83:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 41:15.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

[Kaart van de Golf van Tonkin en een deel van de zuidkust van China].

[Chart of the Gulf of Tonkin and part of the south coast of China].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een graedt der Breedte = [ca. 1 : 1.683.500].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een graedt der Breedte* = [approximately 1 : 1,683,500].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 57 x 90,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 57 x 90.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Zuidkust van China. Deze kaart van het noordelijke gedeelte van de Zuid-Chinese Zee met de Golf van Tonkin en de aangrenzende zuidkust van China, opnieuw door Johannes Vingboons voor de atlas van Laurens van der Hem, is hier gereproduceerd als eerste in een reeks van vijf overeenkomstige van verschillende herkomst en schaal op de bladen 84-89. Ze worden op de bladen 90-94 gevolgd door een aantal kaarten op grotere schaal van het mondingsgebied van de Parelrivier. Tezamen vormen deze de inleiding tot de aansluitende behandeling van de kaarten en tekeningen van de Portugese vestiging Macao en van de theehaven Kanton aan de Zuid-Chinese kust op de bladen 95-115.

Southern coast of China. This chart of the northern part of the South China Sea with the Gulf of Tonkin and the adjacent south coast of China, once more by Johannes Vingboons for the atlas of Laurens van der Hem, is reproduced here as first in a series of five corresponding ones of different origin and scales on sheets 84-89. On sheets 90-94 they are followed by a number of maps to a larger scale of the area at the mouth of the Pearl River. Together these form the introduction to the following treatment of the maps and drawings of the Portuguese settlement of Macau and of the tea port of Canton on the southern coast of China on sheets 95-115.

blad / sheet 82:

Bibliothèque nationale de France, DCP Ge DD 2987 7139.

Franchoys Jacobs, Stierman, anders Visscher, a:o 1639 inde maent van appril :
François Jacobsz, First Mate, otherwise known as Visscher, a:o 1639 in the month of April :

Het Coonincrijck van Tonquyn [...].

The Kingdom of Tonkin [...].

Schaalstok van 5 gemene duijtsche mijlen 15 voor een graet = [ca. 1 : 291.600].
Scale-bar of *5 gemene duijtsche mijlen 15 voor een graet* = [approximately 1 : 291,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 72 x 50,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 72 x 50.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [boven] een beschrijving, als vervolg van de titel :
Explanations: [above] a description, in continuation of the title :

Van het hooge landt om de Suijdt Genaemt de laege Bergen ofte Nockoogijrij tot het / hooge Landt om de Noort alwaer den tooren op staet, met alle sijn tusschen Rivieren, inhammen bayen sanden Clippen dieppen ende / droochten is alhier int Plat met Groote vlijt Seer Neerstich ontworpen ende buyten kantten en incoomen vande Prinsipaelste / Rivieren seer perfeckt door den Angulum Positionem afgemeten, beneffens haer distantien tot op Roeden en voeten bereeckent / alles door Franchoys Jacobs, Stierman, anders Visscher, ondeckt en besocht met de boot vant fluyt Schip de Ryp a:o 1639 inde maent van appril.

Zoals de lange beschrijving in de titel aangeeft, werd deze uitzonderlijk nauwkeurige vroege compagnieskaart van de delta van de Rode Rivier in Noord-Vietnam of Tonkin in 1639 getekend door stuurman François (of Frans) Jacobsz Visscher van het fluitschip *De Rijp*, op basis van gegevens die hij verzamelde tijdens een uitvoerige verkenning van dit gebied met de bijboot van dit schip in april van dat jaar. Visscher gold in zijn tijd in Batavia als expert op het gebied van de navigatie in de Indische Noord en had in eerdere jaren onder meer een positie gehad als stuurman voor een Japanse reder in de jonkenvaart tussen China en Japan. In 1642-1643 nam hij als opperstuurman op de *Heemskerck* deel aan de eerste expeditie naar het Zuidland onder Abel Jansz Tasman (zie Deel III: *Indische Archipel en Oceanië*), in welke hoedanigheid hij verantwoordelijk werd voor het merendeel van de nieuwe kaarten die uit deze belangrijke ontdekkingsreis voortkwamen. Een kopie van Visschers kaart van Tonkin uit 1639 werd nog zestig jaar later opgenomen in de overzichtsatlas van Isaak de Graaf (Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-33b), waarop evenwel het deltagebied ten zuiden van de noordelijke hoofdarm van de Rode Rivier, toen de voornaamste toegangsweg naar Tonkin, is weggelaten. Tegenwoordig is de zuidelijke arm belangrijker voor de scheepvaart. De vele annotaties in de kaart geven aanwijzingen voor de navigatie op de rivieren. De in 1639 pas gestichte compagniesloge in Tonkin is door Visscher niet vermeld; deze lag verder stroomopwaarts aan de rivier nabij het tegenwoordige Hanoi, net buiten de kaart in de linker bovenhoek.

As the long description in the title shows, this exceptionally accurate early Company map of the delta of the Red River in North Vietnam or Tonkin was drawn by the mate François (or Frans) Jacobsz Visscher of the fluteship *De Rijp* in 1639, on the basis of data that he collected during a lengthy resonnaissance of this region with the ship's boat in April of that year. In his time Visscher was reckoned as an expert in Batavia in the field of navigation in the Indies' North, and in earlier years had held such positions as mate for a Japanese shipowner in the junk trade between China and Japan. In 1642-1643 as first mate on the *Heemskerck* he took part in the first expedition to the South Land under Abel Jansz Tasman (see Volume III: *Malay Archipelago and Oceania*), and in this capacity he was responsible for most of the new maps that were produced from this important voyage of discovery. Sixty years later a copy of Visscher's map from 1639 was included in the general atlas by Isaak de Graaf (Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-33b), where the delta area to the south of the northern main arm of the Red River, then the most important access to Tonkin, was however omitted. At present the southern arm is more important for shipping. The many annotations on the map provide directions for navigation on the rivers. Visscher does not mention the Company lodge that had just been established in 1639; this lay further upstream on the river near the present Hanoi, just outside the map at the upper left-hand corner.

bladen / sheets 84-85:

NATIONAAL ARCHIEF, 4.VEL 291.

[Anoniem, ca. 1700] :
[Anonymous, c. 1700] :

[KAART VAN HET NOORDELIJKE DEEL VAN DE ZUID-CHINESE ZEE MET DE GOLF VAN TONKIN EN DE ZUIDKUST VAN CHINA].

[CHART OF THE THE NORTHERN PART OF THE SOUTH CHINA SEA WITH THE GULF OF TONKIN AND THE SOUTH COAST OF CHINA].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graedt = [ca. 1 : 1.736.000].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graedt* = [approximately 1 : 1,736,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 67,5 x 138 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 67.5 x 138 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De hier gereproduceerde grote overzichtskaart van het noordelijke gedeelte van de Zuid-Chinese Zee, van de kusten van Tonkin en Quinam in het westen tot Taiwan en het Filippijnse hoofdeiland Luzon in het oosten, geeft bij Tonkin dezelfde uitvoerige nautische informatie als in de kaarten van Vingboons en Joan Blaeu I op de bladen 77, 80 en 83 en is dus klaarblijkelijk gemaakt in een periode dat de vaart op het noordelijke vorstenrijk in Vietnam voor de Compagnie nog van betekenis was. Een veel latere datering dan ca. 1700 is dan ook onwaarschijnlijk; vermoedelijk gaat het om een kaart uit de afsluitende jaren van de zeventiende eeuw uit het atelier van Joan Blaeu II, die tot 1705 de functie van officiële kaartenmaker van de VOC vervulde.

The large overview chart reproduced here, showing the northern part of the South China Sea, from the coasts of Tonkin and Quinam in the west and as far as Taiwan and Luzon, the main island of the Philippines, in the east, gives the same detailed nautical information for Tonkin as the maps by Vingboons and Joan Blaeu I on sheets 77, 80 and 83, and hence was probably made in a period when the trade to the northern kingdom in Vietnam was still of importance for the Company. So a much later dating than about 1700 is unlikely; presumably we are looking at a map from the final years of the seventeenth century from the studio of Joan Blaeu II, who occupied the position of official cartographer to the VOC up to 1705.

Canton
Tropicus
Cancri
Canton
Quancie
Tonquin
Mynam
Cochinchina
Pulo Condore
Pulo Timoan
Pulo Aor

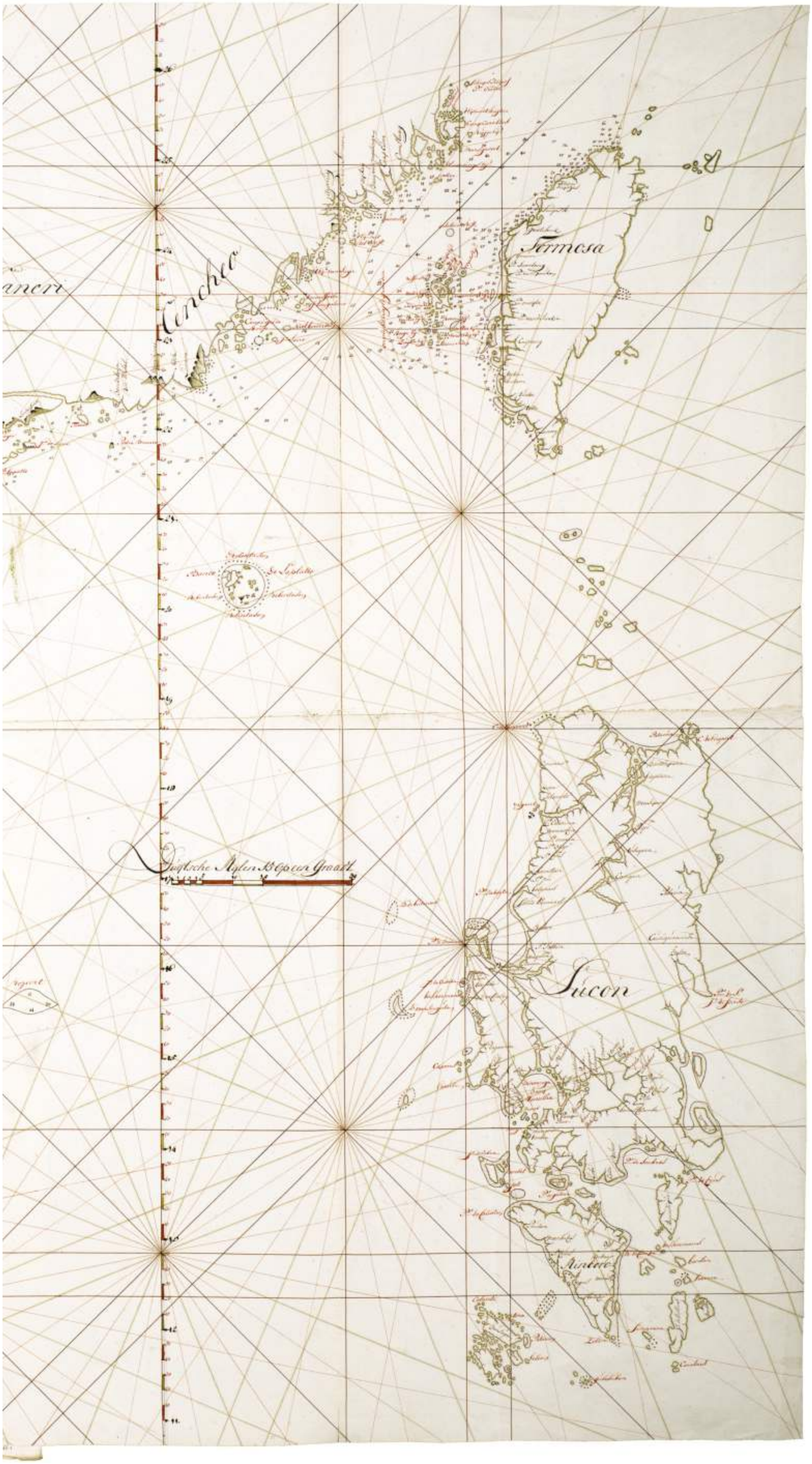

bladen / sheets 86-87:

Nationaal Archief, 4.VELH 156.1.9.

[Gerrit de Haan, 1760] :

[Bogt Tonquin].

[The Gulf of Tonkin].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt = [ca. 1 : 1.722.700] [inzetkaarten] 3 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt = [ca. 1 : 254.000] 5 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt = [ca. 1 : 463.000].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt* = [approximately 1 : 1,722,700] [inset maps] *3 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt* = [approximately 1 : 254,000] *5 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt* = [approximately 1 : 463,000].

1 kaart + 3 inzetkaarten : ms op papier, gekleurd, 103,5 x 129,5 cm.
1 map + 3 inset maps : ms on paper, coloured, 103.5 x 129.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Gerrit de Haans kaart van de 'Bogt Tonquin' uit het eerste deel van diens *Ligtende Zee Fakkel* (1760) heeft in noordelijke en zuidelijke richting een wat ruimere bedekking dan gebruikelijk bij deze standaard-navigatiekaart in de VOC-cartografie; zowel Taiwan als Luzon zijn in hun geheel afgebeeld. De inzetkaarten tonen de toegang tot Kanton (linksboven, in De Haans tijd zeer belangrijk vanwege de theehandel), de baai van Da Nang en het iets zuidelijker gelegen oude handelscentrum Faifo (Hoi An) in Quinam, en een weergave van de afzonderlijke eilanden in de veronderstelde ondiepten en droogten van de 'Groote Parcelles' voor de kust van Cochinchina. Dit laatste betreft een steeds weer gekopieerde fout in de navigatiekaarten van de VOC: op de aangegeven plaats is de Zuid-Chinese Zee in werkelijkheid duizenden meters diep! De wel bestaande Paraceleilanden zijn overigens ook ingetekend door De Haan, min of meer op hun correcte locatie ten noordoosten van de fictieve ondiepten.

Gerrit de Haan's map of the *Bogt Tonquin* from the first volume of his *Ligtende Zee Fakkel* (1760) has a somewhat broader coverage in a northern and southern direction than was usual with this standard navigation chart in VOC cartography – both Taiwan and Luzon are shown as a whole. The inset maps show the entrance to Canton (upper left, in De Haan's time very important because of the tea trade), the bay of Da Nang and the old trading centre of Faifo (Hoi An) in Quinam located a little further south, and a depiction of the separate islands in the presumed shoals and banks of the Groote Parcelles off the coast of Cochinchina. The latter indication refers to an error copied again and again in the navigation charts of the VOC: at the place indicated, the South China Sea is in fact thousands of metres deep! However, De Haan also drew in the Paracel Islands, that do exist, more or less at their correct location to the north-east of the fictitious shallows.

QVANCY.
De Stadt CANTON
Tropicus Cancri:
ENCEADA DE
COVCHINCHINA:
AYNAM
Duytsche Mylen is Voor Een Graadt:
1 2 3 4 5 10 15 20 25 30
24
23
22
21
20
19
18
17
16

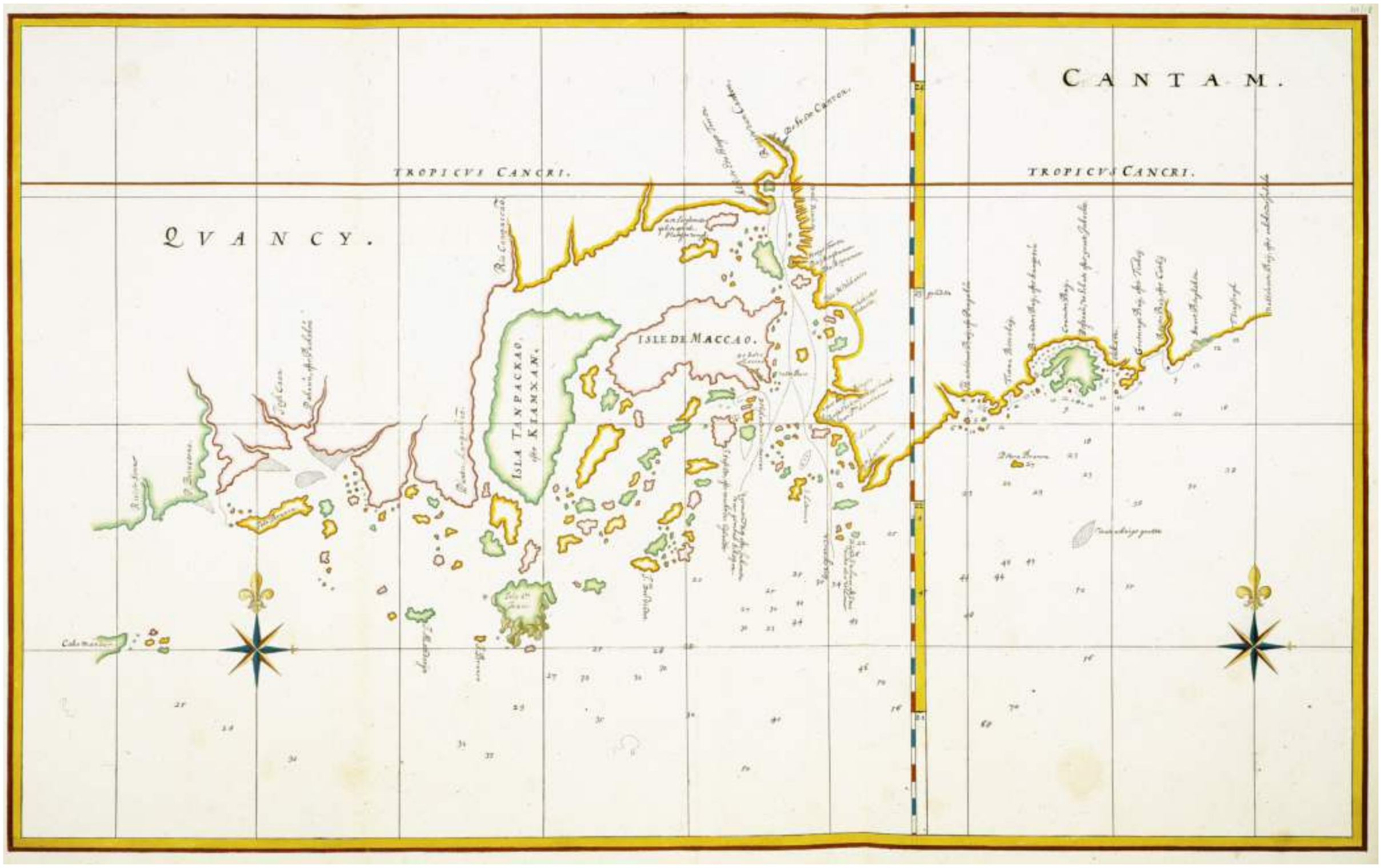

blad / sheet 89:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 41:18.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

[Kaart van de monding van de Parelrivier].

[Chart of the mouth of the Pearl River].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 52,5 x 85 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 52.5 x 85 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Johannes Vingboons' kaart van het mondingsgebied van de Parelrivier voor de atlas van Laurens van der Hem komt in de ruwe en onnauwkeurige weergave van de eilanden en kusten volledig overeen met die in de anonieme zeemansgids van de Indische Noord op blad 88, inclusief de aanduiding van de vaarroutes naar Macao en Kanton. Dit onbetrouwbare kaartbeeld zou in de VOC-cartografie tot laat in de zeventiende eeuw overheersen. Pas met de opkomst van de rechtstreekse Europese theevaart op Kanton omstreeks 1720 werden ook de Nederlandse navigatiekaarten voor de Parelrivier sterk verbeterd, waarvan in deze atlas enkele voorbeelden zijn opgenomen op de bladen 91 en 92-93.

Johannes Vingboons's chart of the areas at the mouth of the Pearl River for the atlas of Laurens van der Hem corresponds completely in its rough and inaccurate image of the islands and coasts with that in the anonymous seaman's guide to the Indies' North on sheet 88, including the indication of the sailing routes into Macau and Canton. This unreliable map image would dominate VOC cartography until late in the seventeenth century. Only with the coming of the direct European tea trade to Canton around 1720 would the Dutch navigation charts for the Pearl River also be much improved; examples of these have been included on sheets 91 and 92-93.

blad / sheet 88:

Maritiem Museum Rotterdam, Atlas 82 kaart / map 3.

[Anoniem, ca. 1665] :
[Anonymous, c. 1665] :

[Kaart van het eiland Hainan en de zuidkust van China bij Kanton].

[Chart of the island of hainan and the south coast of China near Canton].

Schaalstok van 30 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graadt = [ca. 1 : 1.696.400].
Scale-bar of *30 Duijtsche Mijlen 15 Voor Een Graadt* = [approximately 1 : 1,696,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41 x 61 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41 x 61 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

De derde kaart uit de zeemansgids van de Indische Noord in het Maritiem Museum Rotterdam bedekt het oostelijke deel van de 'Enceada de Couchinchina' (Golf van Tonkin), het eiland Hainan en de zuidkust van de Chinese provincies Guangxi (Kwangsie, 'Quancy') en Guangdong (Kwangtoeng). Rechtsboven zijn de toegangen tot 'De Stadt Macao' en 'De Stadt Canton' aangegeven. In het vermoedelijke jaar van vervaardiging van deze kaart, 1665, was het tien jaar geleden dat hier het eerste rechtstreekse gezantschap van de Hoge Regering in Batavia naar het keizerlijke hof in Peking arriveerde, onder leiding van Pieter de Goyer en Jacob Keyzer (bladen 117-171). In de reproductie is de kaart hier een kwart slag gedraaid, met het noorden boven.

The third map from the seaman's guide to the Indies' North in the Maritime Museum, Rotterdam, covers the eastern part of the *Enceada de Couchinchina* (Gulf of Tonkin), the island of Hainan and the southern coast of the Chinese provinces of Guangxi (*Quancy*) and Guangdong. In the upper right-hand corner the entrances to *De Stadt Macao* (The City of Macau) and *De Stadt Canton* (The City of Canton) are indicated. This map was presumably made in 1665, a decade after the first direct mission from the High Government in Batavia to the imperial court in Peking arrived here, led by Pieter de Goyer and Jacob Keyzer (sheets 117-171). In the reproduction the map has here been turned 90 degrees, with the north at the top.

blad / sheet 90:

British Library, Add. Ms. 34.184 fol. 51.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1660] :

[Kaart van de monding van de Parelrivier].

[Chart of the mouth of the Pearl River].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een Graed = [ca. 1 : 1.709.400].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen Vijftien voor Een Graed* = [approximately 1 : 1,709,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 16 x 20 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 16 x 20 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

blad / sheet 91:

Admiralty Library, Vu5 Chart no. 28.

[Anoniem, 1730-1750] :
[Anonymous, 1730-1750] :

[Kaart van de monding van de Parelrivier].

[Chart of the mouth of the Pearl River].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 96 x 70 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 96 x 70 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [rechtsboven] een beschrijving :
Explanations: [upper right] a description :

De Coers Z:t:O van het hogen Landt van het buijten Eyland van Boven Ligne is de besten Weg en niet minder dan drie Vaam Waater met de Lagste St:d Tij maar Als gij Linling komt te Naderen soo mogt gij daar op aan Zeijlen op de diepten van 10 a 12 Vaam.

[linksboven] een beschrijving :
[upper left] a description :

Nota. De Sineesen lootsen Zijn in het Gemeen zeer onkundig Int geen Zij onderneemen en nog Stommer om dat sen niet in Staat zijn het volgend dat sen weeten [te] ondekken het geen de Stierlieden en mij nootsaakten om sen volgens twee daagen Lang uijt te Landen om de besten weg te vinden daar wij anders indien wij de instruksies Van de lootzen hadden opgevolgt Zeekerlijk op de harden Zandt bank benoorden de klippen int zuid souden geraakt hebben zijnden daar maar 1:Vaam Waater wand de Stroom Stort loopde ZOt en de Wint net Oostwaarts om dat nu voor te koomen lieten Wij een van onse boots op Sandt leggen tot dat bij de Schepen voor bij gepasseert Waaren.

Het kaartje van de monding van de Parelrivier in het zeeatlasje uit ca. 1660 door Johannes Vingboons in de collectie van de British Library op blad 90 kan zelfs voor die tijd wel erg onnauwkeurig worden genoemd. De anonieme Nederlandse navigatiekaart uit vermoedelijk het tweede kwart van de achttiende eeuw op blad 91 daarentegen, nu in de Admiralty Library in Portsmouth, is vergaand correct en laat daarmee goed uitkomen hoezeer de cartografische kennis van dit gebroken kustgebied met zijn vele eilanden, klippen en ondiepten bij de westerse kaartenmakers in die tijd was verbeterd. Dat was vooral te danken aan de EIC, die aan het begin van de eeuw als eerste Europese onderneming een rechtstreeks handelsverkeer met Kanton opzette voor de inkoop van thee. De oorsprong van deze kaart is eveneens Engels, zoals blijkt uit enkele van de inschriften. Vermoedelijk is deze Nederlandse kopie gemaakt kort nadat de VOC in 1728 zelf ook weer op Kanton ging varen. Ingetekend zijn hier alleen de eilanden en kustgedeelten die van direct belang waren voor de koersbepaling op de toegangsweg tot Kanton. Onduidelijk is of de uitvoerige en enigszins warrige annotatie, inclusief een weinig vleiende opmerking over de kwaliteit van de Chinese loodsen op deze route, al op de oorspronkelijke kaart voorkwam of dat het hier latere Nederlandse aantekeningen betreft. Het grote inschrift 'Cantam' is niet de kaarttitel, maar de toentertijd in de Nederlandse cartografie vaak gebruikte benaming voor de provincie Guangdong. De kaart maakt deel uit van een atlas die omstreeks 1840 in het Hydrographical Office van de Britse Admiraliteit in Londen werd samengesteld uit zowel gedrukte als handgetekende land- en zeekaarten uit de periode vanaf ca. 1720, afkomstig uit de kaartencollecties van de Admiraliteit en van de befaamde Schotse geograaf en zeevaarder Alexander Dalrymple (1737-1808). Deze laatste was vanaf 1779 tot zijn overlijden First Hydrographer bij de EIC en bekleedde deze functie vanaf 1795 ook bij het in dat jaar opgerichte Admiralty Hydrographical Office.

The little chart of the mouth of the Pearl River in the sea atlas from about 1660 by Johannes Vingboons in the collection of the British Library on sheet 90 can be called very inaccurate even for its own time. The anonymous Dutch navigation chart from presumably the second quarter of the eighteenth century on sheet 91, on the other hand, which is now in the Admiralty Library in Portsmouth, is largely correct and in this way clearly shows how much the cartographic knowledge of this fractured area of coast with its many islands, cliffs and shoals had improved among Western map-makers in that time. This was primarily thanks to the EIC, which at the beginning of the century, as the first European enterprise, set up direct trade with Canton to buy tea. The origin of the map is likewise English, as can be seen from several of the inscriptions. Presumably this is a Dutch copy made shortly after the VOC itself began to sail to Canton again in 1728. Only the islands and parts of the coast that were of direct importance for plotting a course on the route into Canton are drawn. It is unclear whether the lengthy and rather muddled annotation, including a not very flattering remark about the quality of the Chinese pilots on this route, already occurred on the original map or is a later Dutch note. The large inscription *Cantam* is not the map title, but the name for the province of Guangdong often used in Dutch cartography at that time. The chart is part of an atlas that was compiled about 1840 in the Hydrographical Office of the British Admiralty in London from both printed and hand-drawn maps and charts from c. 1720, originating from the Admiralty map collections and from the famous Scottish geographer and seafarer Alexander Dalrymple (1737-1808). From 1779 until his death Dalrymple was First Hydrographer to the EIC, and from 1795 also occupied this position with the Admiralty Hydrographical Office established in that year.

CANTAM
Cantou Chi
Cantou Cinneor
Lamtan
Isles Sacrifices

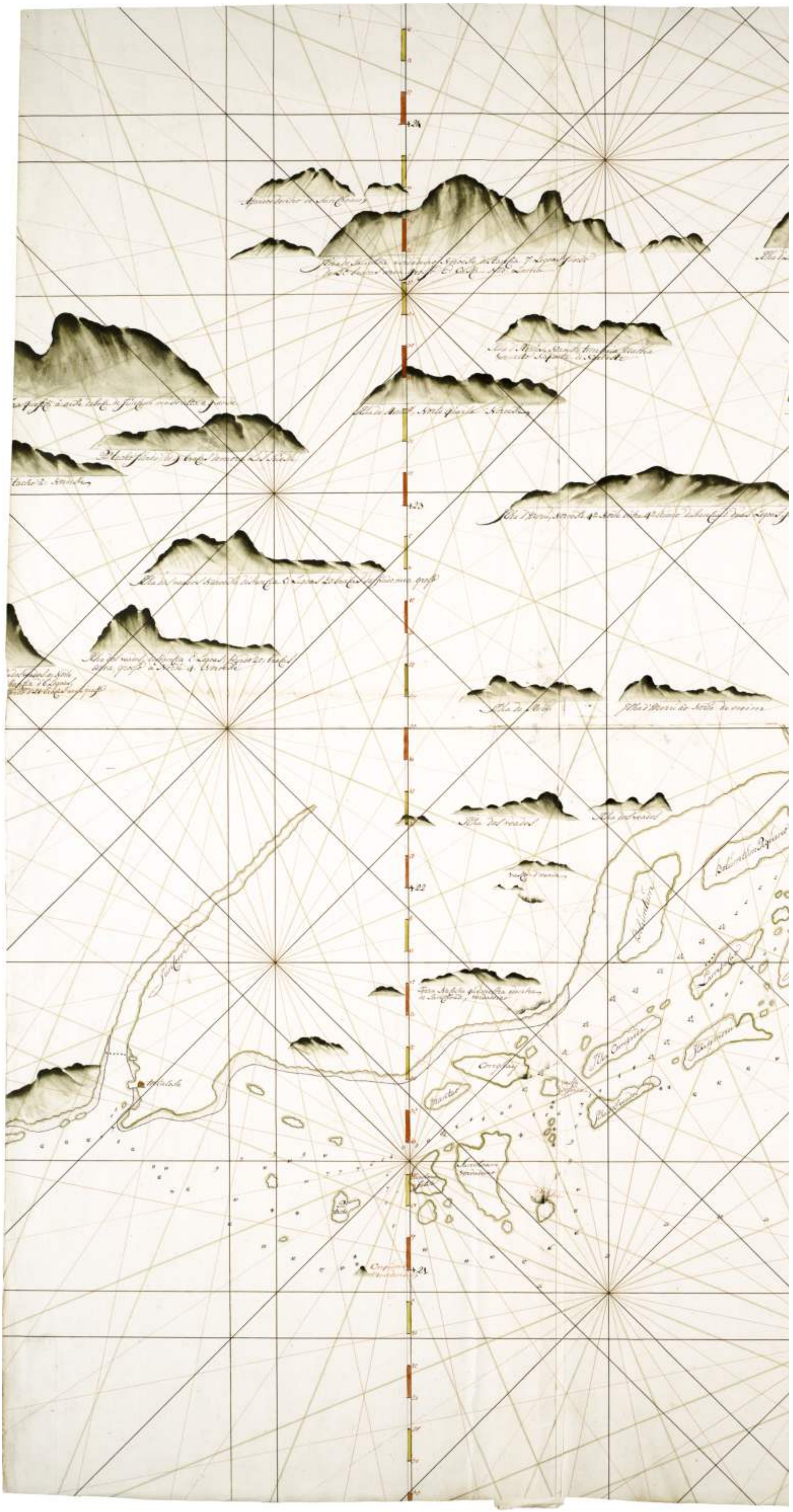

bladen / sheets 92-93:

Nationaal Archief, 4.VELH 156.1.10.

[Gerrit de Haan, 1760] :

[Ladronische Eijlanden en de Rev: van Canton].

[Wanshan Islands and the River of Canton].

Schaal: *Escalla De vinte Leguas Por hum Graadt* =
[ca. 1 : 445.000].
Scale-bar: *Escalla De vinte Leguas Por hum Graadt* =
[approximately 1 : 445,000].

1 kaart + 33 profielen : ms op papier, gekleurd,
98,5 x 110 cm.
1 map + 33 profiles : ms on paper, coloured, 98.5 x 110 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [boven, midden] beschrijvingen bij 33 profielen, geen transcriptie.
Explanations: [above, centre] descriptions with 33 profiles, not transcibed.

De Bataviase baas-kaartenmaker Gerrit de Haan heeft hier voor de kaart van het mondingsgebied van de 'Revier van Canton' in het eerste deel van zijn *Ligtende Zee Fakkel* (1760) klaarblijkelijk een Portugees voorbeeld gebruikt; de – foutief gekopieerde – schaal en de geografische benamingen zijn althans in het Portugees, evenals de annotaties bij de 33 profielen van kusten en eilanden. In nauwkeurigheid is deze kaart veruit de mindere van de vergelijkbare, in oorsprong Engelse navigatiekaart op blad 91, die vermoedelijk uit ongeveer dezelfde of zelfs iets eerdere periode dateert.

The Batavian master map-maker Gerrit de Haan here apparently used a Portuguese model for the chart of the mouth of the *Revier van Canton* in the first volume of his *Ligtende Zee Fakkel* (1760). At least the scale and the geographical names – copied wrongly – are in Portuguese, as also the notes on the 33 profiles of coasts and islands. In the matter of accuracy this map is far inferior to the comparable navigation chart of English origin on sheet 91, which probably dates from about the same or even a somewhat earlier period.

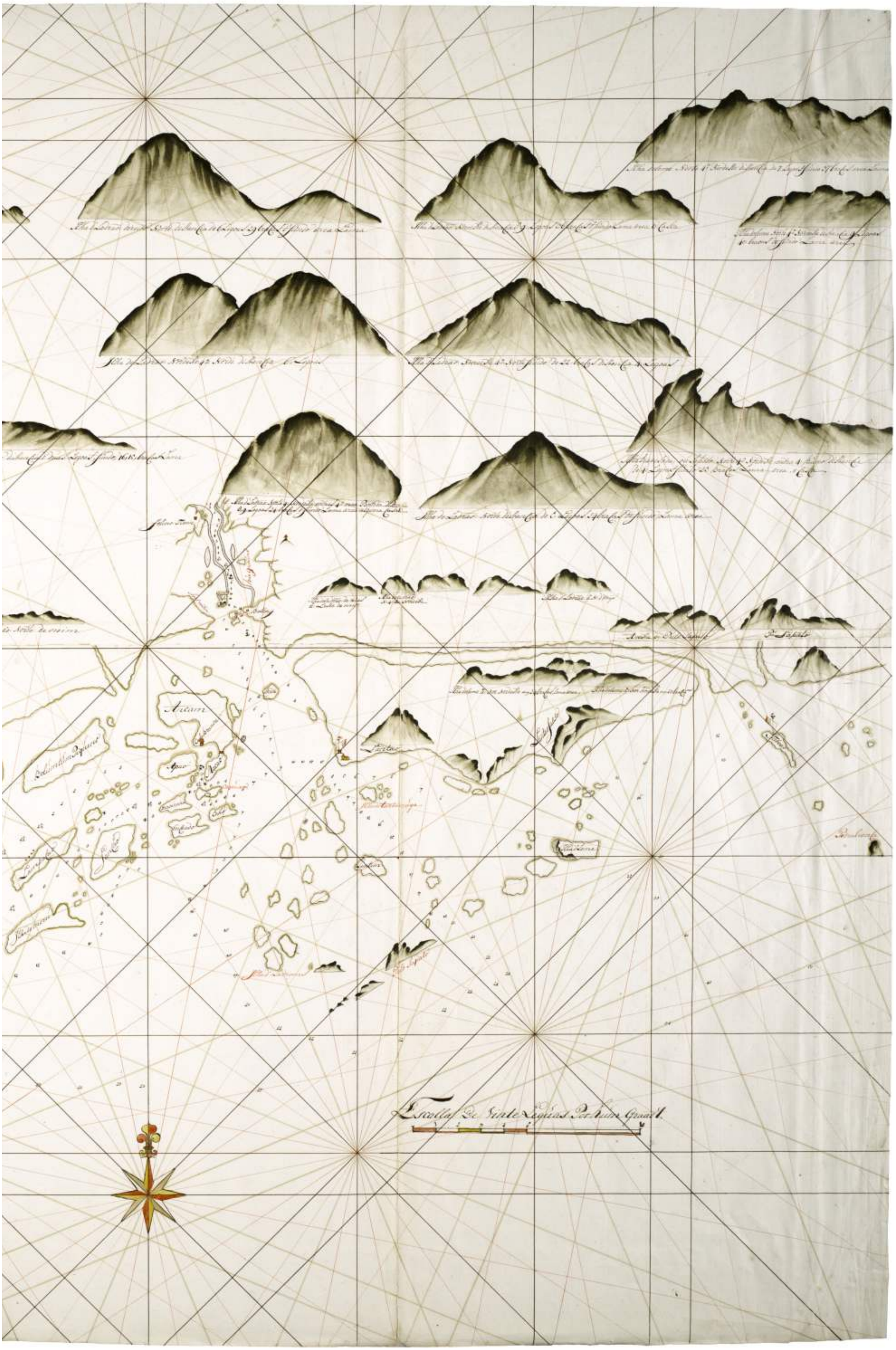
Escolla de Sinte Leguas Por hum Grao

Macao en Kanton / Macau and Canton

(Deel/Vol. I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, II-34a, II-34b, II-34c I, III).

blad 94 boven / sheet 94 above:

Nationaal Archief, 4.VEL 278A.

[Anoniem, 1772-1779] :
[Anonymous, 1772-1779] :

[Kaart van de eilanden voor de monding van de Parelrivier].

[Chart of the islands at the mouth of the Pearl River].

Schaalstok van 8 Duijtsche Meylen 15 op Een Graadt = [ca. 1 : 210.000].
Scale-bar of *8 Duijtsche Meylen 15 op Een Graadt* = [approximately 1 : 210,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 74,5 x 127,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 74.5 x 127.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De beide vrijwel identieke kaarten op blad 94 bedekken het zeegebied voor de monding van de Parelrivier tussen 'De Stadt Conhaij' (Guanghai) in het westen en Macao en 'Het hooge Landt van Lantao' (Lantau, een der eilanden die later bij de Britse kroonkolonie Hongkong behoorden) in het oosten. Opmerkelijk is dat de namen van de eilanden behalve in de Nederlandse spelling ook in Chinese karakters zijn aangegeven. De ingetekende koers is die van het compagniesschip *Admiraal de Ruyter*, dat eind 1762 Kanton aandeed en daar klaarblijkelijk bij het verlaten van de baai door een opkomende 'Swaare Storm' gedwongen werd om te keren en voor enige tijd in de beschutting onder de kust te ankeren. Verder wordt melding gemaakt van de plaats bij het eilandje Nampiang waar in 1772 het schip *Rijnsburg* (hier: *Reijnsburg*) zonk. Op verso van de onderste kaart is bovendien aangetekend dat deze in 1780 is overgekomen met de *Voorberg*, een gegeven dat in combinatie met het vergaan van de *Rijnsburg* de datering beperkt tot de jaren 1772-1779.

The two practically identical charts on sheet 94 cover the area of sea off the mouth of the Pearl River between *De Stadt Conhaij* (Guanghai) in the west and Macau and *Het hooge Landt van Lantao* (The high Land of Lantau, one of the islands that later belonged to the British Crown Colony of Hongkong) in the east. It is remarkable that the names of the islands are indicated in Chinese characters as well as in the Dutch spelling. The course drawn is that of the Company ship *Admiraal de Ruyter*, which called at Canton at the end of 1762, and there when leaving the bay was apparently forced by a rising *Swaare Storm* (Severe Gale) to turn back and anchor under the shelter of the coast for some time. Further there is mention of the place at the little island of Nampiang where in 1772 the ship *Rijnsburg* went down. On the reverse of the lower map it is also said that this came to the Republic in 1780 with the *Voorberg*, a piece of information which in combination with the loss of the *Rijnsburg* limits the dating to the years 1772-1779.

blad 94 onder / sheet 94 below:

Nationaal Archief, 4.VEL 278B.

[Anoniem, 1772-1779] :
[Anonymous, 1772-1779] :

[Kaart van de eilanden voor de monding van de Parelrivier].

[Chart of the islands at the mouth of the Pearl River].

Schaalstok van 8 Duijtsche Meylen 15 op Een Graadt = [ca. 1 : 210.000].
Scale-bar of *8 Duijtsche Meylen 15 op Een Graadt* = [approximately 1 : 210,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 73,5 x 128 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 73.5 x 128 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verso: Caart van 't Chinasche vaarwater tussen 21 graden 25 min. NB en 22-45 NB of Caart van de Chinasche Wal. Met Voorberg 1780 thuis.

blad / sheet 95:

Nationaal Archief, 4.VEL 1123.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :

Platte Grondt van de Stadt Macao.

Plan of the City of Macau.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 43,5 x 59 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 43.5 x 59 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Macao (Macau). De ongeannoteerde en wellicht onvoltooide 'Platte Gronde' in zwak vogelvluchtperspectief van de Portugese vestiging Macao op blad 95 is in kaartbeeld vrijwel identiek aan die van Johannes Vingboons uit de Atlas Beudeker op blad 96. Van de eerstgenoemde kaart is bekend dat ze in de late achttiende eeuw met nog ca. twintig andere Vingboons-tekeningen in het bezit was van de generaal-majoor Jean Baptiste de Salis van het Regiment Zwitsers in het Staatse leger, dat in 1797 uit Nederlandse dienst werd ontslagen. Van Vingboons' vergaand overeenkomstige aanzicht in vogelvlucht vanuit het zuidwesten op blad 97 onder, dat echter een kleiner deel van het (schier)eiland Macao toont, bestaan geen meerdere exemplaren. De plattegrond in opstand in de Atlas Blaeu-Van der Hem op blad 97 boven, die door Vingboons ten opzichte van zijn andere weergaven van Macao een halve slag is gedraaid, is te zien als een combinatie van het plan en het aanzicht uit de Atlas Beudeker op blad 96 en blad 97 onder. Interessant in dit plan zijn de annotaties bij de oostelijke kust, 'Casilio, Alwaer ons volck gelandt is' en (bij het kruis) 'Hier wert het meeste volck geslagen', die verwijzen naar de pijnlijke nederlaag van de compagniestroepen tijdens de mislukte vlootexpeditie tegen Macao in 1622. Een identieke versie wordt bewaard in de collectie van de Biblioteca Medicea Laurenziana in Florence, onder inventarisnummer Carte di Castello 16.

Macau. The unannotated and perhaps unfinished plan in weak bird's-eye perspective of the Portuguese settlement of Macau on sheet 95 is in its map image practically identical to the one by Johannes Vingboons from the Beudeker Atlas on sheet 96. Regarding the first-mentioned, it has been established that in the late eighteenth century, together with about twenty other drawings by Vingboons, it was in the possession of Major General Jean Baptiste de Salis of the Swiss Regiment in the Republic's army, which was released from Dutch service in 1797. Of Vingboons's largely similar view in bird's-eye perspective from the south-west on sheet 97, however, which shows a smaller part of the island (or rather, peninsula) of Macau, no other copies are known to exist. The elevation plan in the Blaeu-Van der Hem Atlas on sheet 97 above, which Vingboons has turned 180 degrees in comparison with his other depictions of Macau, can be considered as a combination of the plan and the view from the Beudeker Atlas on sheets 96 and 97 below. An interesting feature of this plan is the annotations on the eastern coast, *Casilio, Alwaer ons volck gelandt is* (Castle, Where our people landed) and (at the cross) *Hier wert het meeste volck geslagen* (Here most of the soldiers were killed), which allude to the painful defeat of the Company troops during the failed fleet expedition against Macau in 1622. An identical version is kept in the collection of the *Biblioteca Medicea Laurenziana* in Florence, listed with the number Carte di Castello 16.

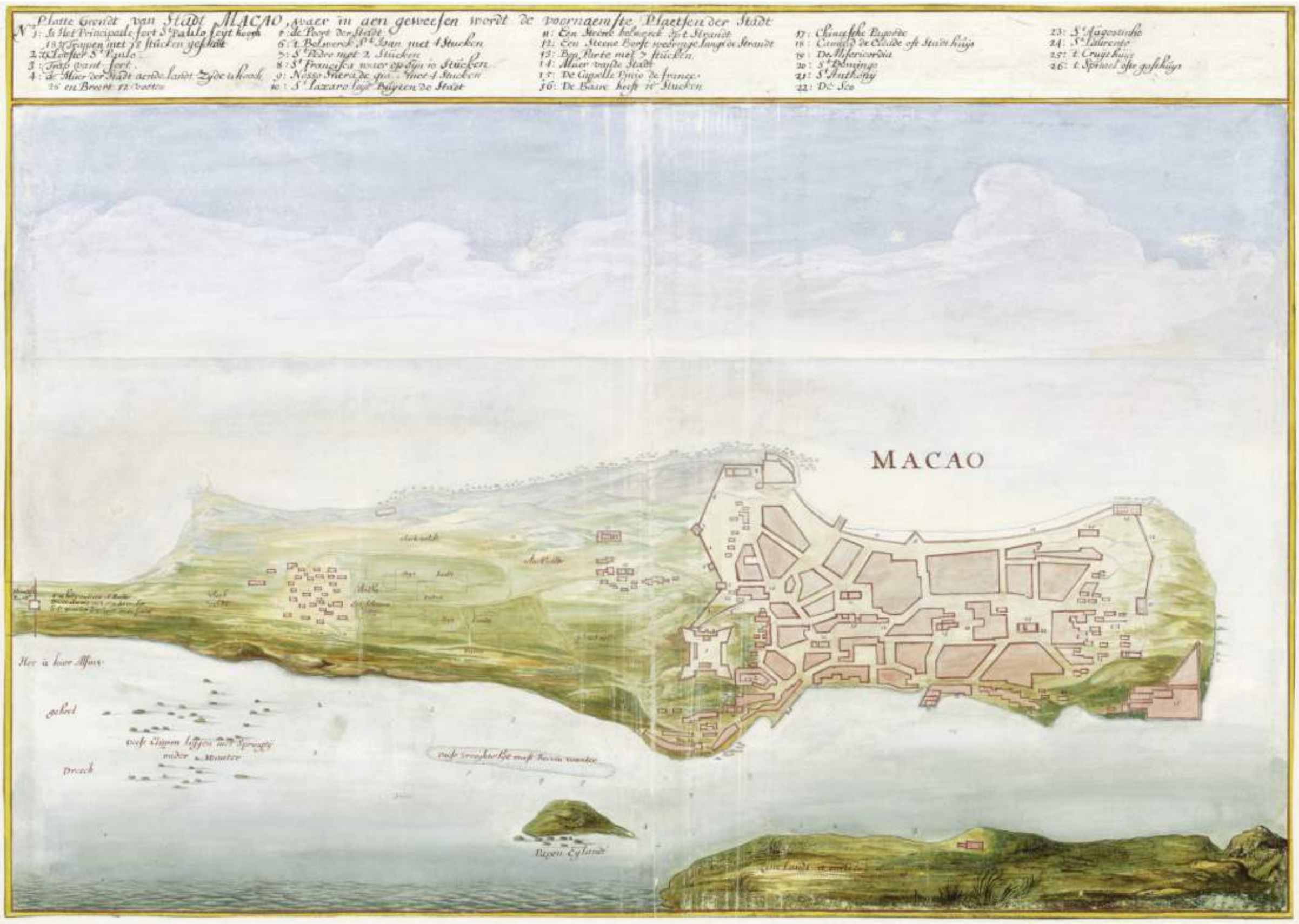

blad / sheet 96:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.66.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :

Macao.

Macau.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41,5 x 59 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41.5 x 59 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [boven] een legenda bij de nummers 1 t/m 26 :
Explanations: [above] a key to the numbers 1 to 26 :

Platte Grondt van Stadt Macao, waer in aen geweesen wordt de voornaemste Plaetsen der Stadt.
No 1: Is het Principaele fort St Paulo leijt hoogh 185 Trappen met 18 stucken geschut.
2: 'T Clooster St Paulo.
3. Trap vant fort.
4: De Muer der Stadt aende landt Zijde is hooch 25 en Breert 12 voeten.
5: De Poort der Stadt.
6: 'T Bolwerck St Joan met 4 Stucken.
7: St Pedro met 2 Stucken.
8: St Francisca waer op sijn 10 Stucken.
9: Nosso Snera [Senora] de gia. met 4 Stucken.
10: St Lazaro leijt Buijten de Stadt.
11: Een Steene bolwerck opt Strandt.
12: Een Steene Borst weeringe langs de Strandt.
13: Bon Parte met 7 Stucken.
14: Muer vande Stadt.
15: De Cappelle Pinio de france.
16: De Baare heeft 15 Stucken.
17: Chineesche Pagoode.
18: Camaid de Cidade oft Stadthuijs.
19: De Misericordia.
20: St Domingo.
21. St Anthonij.
22. De Seo.
23: St Augostinho.
24: St Laurento.
25: 'T Cruijthuijs.
26: 'T Spitael ofte gasthuijs.

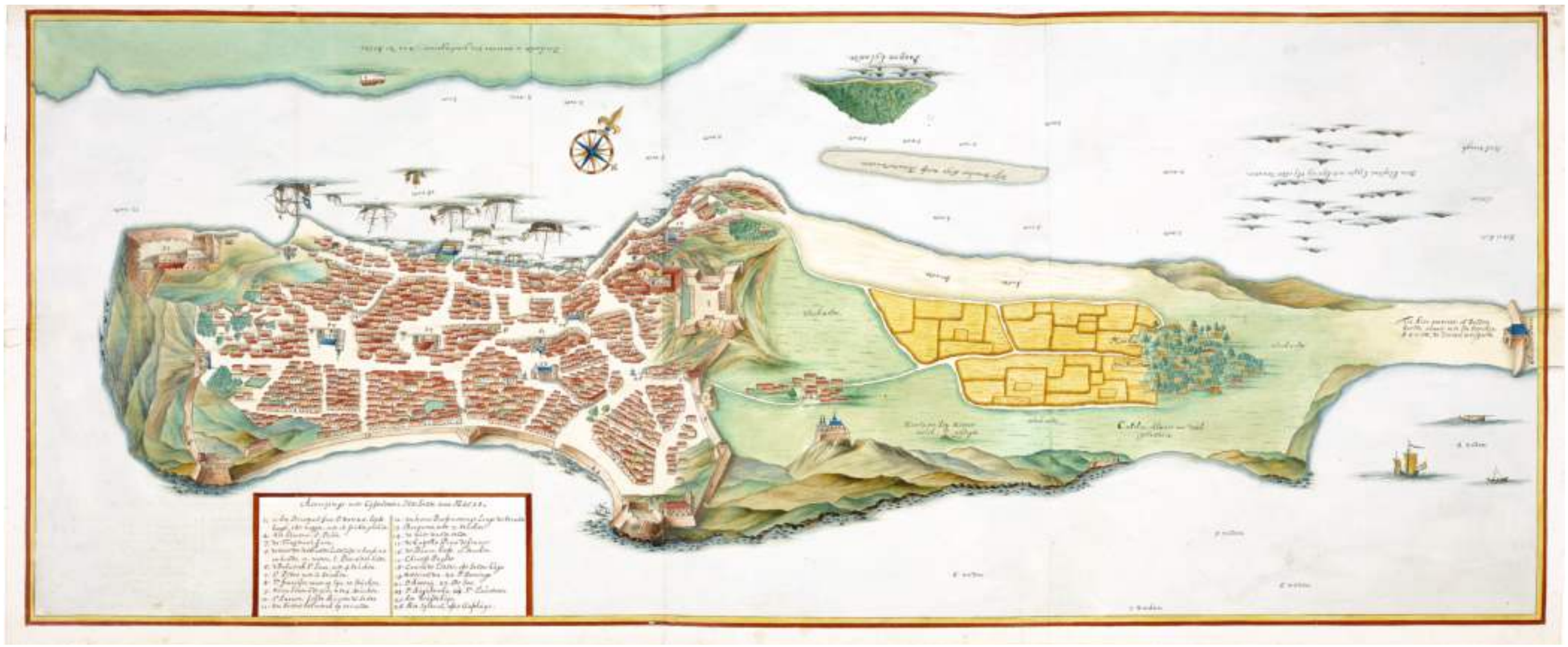

blad 97 boven / sheet 97 above:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 41:19.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

[Plattegrond in opstand van Macao].

[Elevation plan of Macao].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart in vogelvluchtperspectief : ms op papier, gekleurd, 53 x 133 cm.
1 map in bird's-eye perspective: ms on paper, coloured, 53 x 133 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

Verklaringen: [linksonder] een legenda bij de nummers 1 t/m 26 :
Explanations: [lower left] a key to the numbers 1 to 26 :

Aenwijsinge met Cijferletters, in de Stadt van Macao. (legenda identiek aan Nationaal Archief 4.VELH 619.66, blad 96 boven; geen transcriptie / key identical with Nationaal Archief 4.VELH 619.66, sheet 96 above; not transcribed).

blad 97 onder / sheet 97 below:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.65.

[Johannes Vingboons, ca. / c. 1665] :

De Stadt Macao.

The City of Macau.

Aquareltekening in vogelvluchtperspectief op papier, gekleurd, 41,5 x 58,5 cm.
Water-colour drawing in bird's-eye perspective on paper, coloured, 41.5 x 58.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

blad / sheet 98:

Stichting Atlas Van Stolk, Top 1002.

[Anoniem, 1752-1757] :
[Anonymous, 1752-1757] :

Gezigt van / Macao, van / Casabranca / komende.

View of / Macau, when coming from / Casabranca.

Aquareltekening op zijde, gekleurd, 41 x 60,5 cm.
Water-colour drawing on silk, coloured, 41 x 60.5 cm.

In de collectie van de Stichting Atlas Van Stolk te Rotterdam bevindt zich een uitzonderlijke collectie van achttien aquareltekeningen uit het derde kwart van de achttiende eeuw, die tezamen een beeld geven van de landschappen en nederzettingen die Europese schepen indertijd passeerden op de vaaroute via de baai van Macao en de monding van de Parelrivier naar de theehaven Kanton. De maker van de serie is niet bekend, evenmin als de precieze datering. Hoewel de tekeningen wel eens zijn beschreven als afkomstig uit de periode 1795-1825, hebben de voorstellingen hoogstwaarschijnlijk eerder betrekking op de jaren tussen 1752 en 1757; zie in dit verband het bijschrift bij de afbeelding op blad 109. In deze atlas is de serie als geheel gereproduceerd op de bladen 98-109, aangevuld met drie deels overeenkomende maar niet geannoteerde tekeningen die mogelijk van dezelfde maker zijn.

De eerste drie aquarellen tonen verschillende aspecten van de versterkte Portugese stad Macao, op het gelijknamige schiereiland aan de westzijde van de grote baai waarin de Parelrivier uitmondt. Tot de stichting van de Engelse handelspost Hongkong op de oostelijke oever van de baai in 1821 (in 1842 verheven tot Kroonkolonie) was Macao, waar al in 1533 de eerste Portugese vestiging plaatsvond, de enige Europese haven aan de Chinese zuidkust. Tot kort voor 1640 hadden de Portugezen van hieruit een overwegend aandeel in de handel tussen China, Japan en Europa, maar met de verovering door de VOC van Portugees Malakka in 1641 en de toewijzing van het compagniesmonopolie op de westerse handel met Japan in 1639 verloor de stad goeddeels haar economische betekenis. In de achttiende eeuw werd dit in zekere mate gecompenseerd door de opkomst van de theehandel met China via Kanton, waarin Macao een bescheiden nevenfunctie vervulde. Omdat de vertegenwoordigers van de Europese handelsondernemingen in die tijd slechts enkele maanden per jaar in Kanton mochten verblijven, diende Macao toen buiten het handelsseizoen (juni-september) als periodiek onderkomen voor de compagniesdienaren van de diverse nationaliteiten, naast Nederlanders en Britten ook Denen, Zweden, Fransen en later gedurende relatief korte tijd zelfs Pruisen, Spanjaarden en Amerikanen. Tevens bleven hier soms Europese schepen 'overwinteren', als dringende reparaties, aanhoudende stormen of commerciële overwegingen dit noodzakelijk maakten. De aquareltekening op blad 98 biedt een blik vanaf de hoogte op de zuidpunt van het schiereiland Macao in noordelijke richting over de stad, met links de 'kleine rede' aan de landzijde en rechts de 'grote rede' aan de baai. Op de achtergrond is de smalle zandige landtong tussen Macao en de vaste wal te herkennen. Op blad 99 boven heeft de tekenaar de 'praia grande' (grote rede) vanuit zee afgebeeld, blad 99 onder is een aanzicht van de 'praia pequeno' (kleine rede) aan de westkant van de stad.

In the collection of the Atlas Van Stolk Foundation in Rotterdam there is a remarkable collection of eighteen water-colour drawings from the third quarter of the eighteenth century which together provide a picture of the districts and settlements that European ships passed at that time on the sailing route via the bay of Macau and the mouth of the Pearl River to the tea port of Canton. The maker of the series is not known, any more than the exact dating. Although the drawings have been described as dating from the period 1795-1825, the images very probably relate to the years between 1752 and 1757; in this connection, see the caption to the view on sheet 109. In this atlas the series as a whole has been reproduced on sheets 98-109, supplemented with three partly corresponding but unannotated drawings that are possibly by the same artist. The first three water-colours show various aspects of the fortified Portuguese town of Macau, on the peninsula of the same name on the western side of the wide bay into which the Pearl River flows. Until the establishment of the British trading post of Hong Kong on the eastern shore of the bay in 1821 (in 1842 raised to Crown Colony), Macau where the first Portuguese settlement already took place in 1533, was the only European port on the southern coast of China. Up to shortly before 1640, the Portuguese had a dominant share in the trade between China, Japan and Europe, but with the conquest of Portuguese Malacca by the VOC in 1641 and the allocation of a monopoly of Western trade with Japan to the Company in 1639 the town lost its economic importance to a great extent. In the eighteenth century this was compensated to a certain extent by the rise of the tea trade with China through Canton, in which Macau played a modest subsidiary role. Because at that time the representatives of the European trading companies were allowed to stay in Canton for only a few months per year, outside the trading season (June to September) Macau then served as a regular refuge for the locally based employees of various Western nationalities – as well as Dutch and British, these included Danes, Swedes, French and, in later years and for relatively short periods, even Prussians, Spaniards and Americans. Sometimes European ships stayed here to 'spend the winter', in case essential repairs, prolonged storms or commercial considerations made this necessary. The water-colour on sheet 98 offers a view from the heights of the southern tip of the peninsula of Macau in a northerly direction over the town, with on the left the minor roadstead on the landward side and on the right the main anchorage on the bay. In the background the narrow, sandy spit of land between Macau and the mainland can be made out. On sheet 99 above the artist has depicted the *praia grande* (main roadstead) looking from the sea, and sheet 99 below is a view of the *praia pequeno* (minor roadstead) on the western side of the town.

blad 99 boven / sheet 99 above:

Stichting Atlas Van Stolk, Top 1000.

[Anoniem, 1752-1757] :
[Anonymous, 1752-1757] :

Gezigt van / Praia Grande / te Macao.

View of the / Praia Grande [Main Roadstead] / at Macau.

Aquareltekening op zijde, gekleurd, 41 x 60,5 cm.
Water-colour drawing on silk, coloured, 41 x 60.5 cm.

blad 99 onder / sheet 99 below:

Stichting Atlas Van Stolk, Top 1001.

[Anoniem, 1752-1757] :
[Anonymous, 1752-1757] :

Gezigt van / Praia Pequeno / te Macao.

View of the / Praia Pequeno [Minor Roadstead] / at Macau.

Aquareltekening op zijde, gekleurd, 41 x 60,5 cm.
Water-colour drawing on silk, coloured, 41 x 60.5 cm.

GEZIGT VAN
PRAIA GRANDE
TEMACAO

GEZIGT VAN
PRAIA PEQUENO
TEMACAO